

Doprinos hrvatskih banaka rastu i razvoju

Banke u Hrvatskoj: sustav bez kojega nema rasta i razvoja

Hrvatska je tradicionalno navikla na stabilan i siguran bankarski sektor, koji pri tome dijeli sudbinu s infrastrukturom čije stabilno djelovanje uzimamo zdravo za gotovo.

I nije više riječ isključivo o vodi koja poteče uvijek kad otvorimo slavinu ili struji koja osvijetli sobu kada pritisnemo prekidač. Danas stavljanjem prsta na zaslon mobilnoga telefona kupujemo i komuniciramo s tisućama ljudi. I to uvijek funkcionira. Slično su tomu i krediti uvijek dostupni uz određenu cijenu i novac se brzo seli između računa građana i poduzeća, dok se nalozi provode preko računala i mobitela.

Taj je novac toliko siguran da u razdoblju velike globalne krize 2009. godine hrvatski porezni obveznici, kao jedni od rijetkih u Europi, nisu morali financirati spas banaka.

Međutim, sve se to podrazumijeva i o tome se ne govori mnogo. Ključni gospodarski sustavi imaju svoje važne dijelove – od proizvodnje preko distribucije do upotrebe – koji moraju funkcionirati sigurno i skladno. Jedan je od čimbenika dobrog funkcioniranja i široko razumijevanje poslovanja.

Stoga želimo proširiti i razumijevanje o mehanizmu zaštite i rizika u našim bankama, odnosno objasniti određene pojave. Primjerice kako je moguće odobriti investicijski ili stambeni kredit koji će se vratiti za 10 ili 20 godina ako je štednja kod banaka uglavnom

kratkoročna i velik se dio može podići na zahtjev? Kako je moguće da banke uglavnom čuvaju deviznu štednju jer su tako odabrali hrvatski štediše, dok se u ponudi kredita nalaze i oni u kunama? Kako najlakše razumjeti uvid u logiku bankarskoga poslovanja pri kojemu dobit i dobra kontrola rizika omogućuju da se plaćanja obavljaju brzo i točno i da je mreža bankomata, poslovnica i IT sustava dostupna gotovo svakome u svakom trenutku?

Publikacija pred vama razotkriva pozadinu funkcioniranja bankarskog sustava bez kojega nema rasta i razvoja i koji je nabijen tehnološkim napretkom. On tako osigurava stabilnost sustava: likvidnost i sigurnost novčane imovine, njezin brz i pouzdan prijenos, povrat na štednju, kontrolu rizika, pristup kreditima te financijske savjete koji će unaprijediti poslovanje.

Unutar pet poglavlja prikazuju se važne funkcije banaka koje doprinose rastu i razvoju, a međunarodnim usporedbama pokazuje se da bi Hrvatska u cjelini stajala mnogo bolje u gospodarskome smislu kada bi i ostali ekonomski podsustavi komparativno funkcionirali kao što funkcionira hrvatsko bankarstvo.

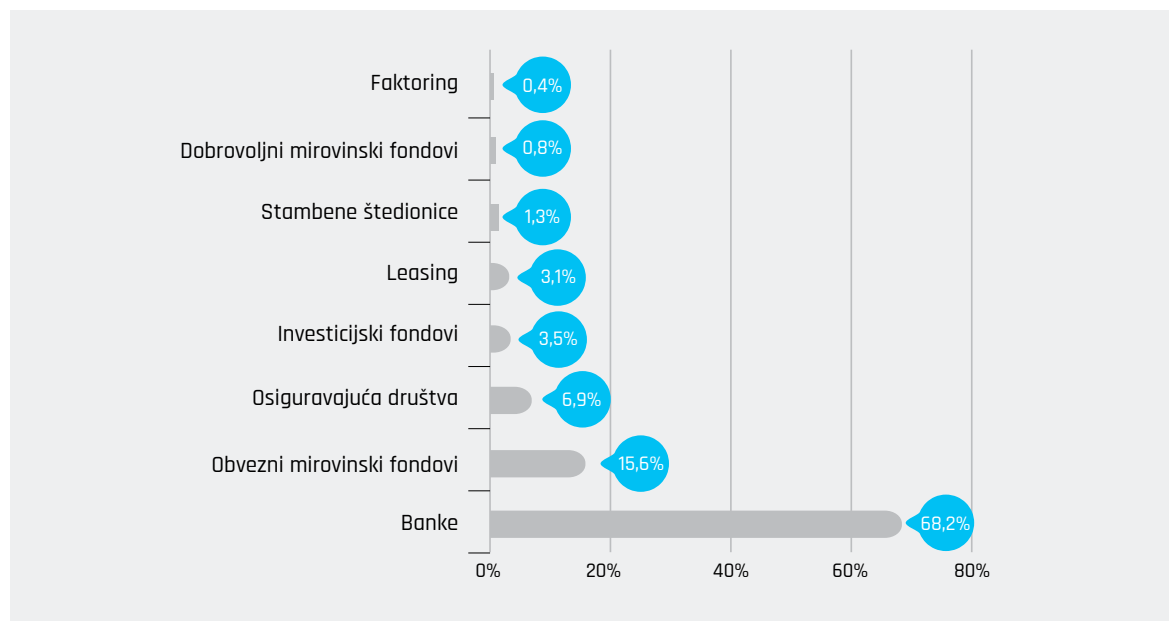
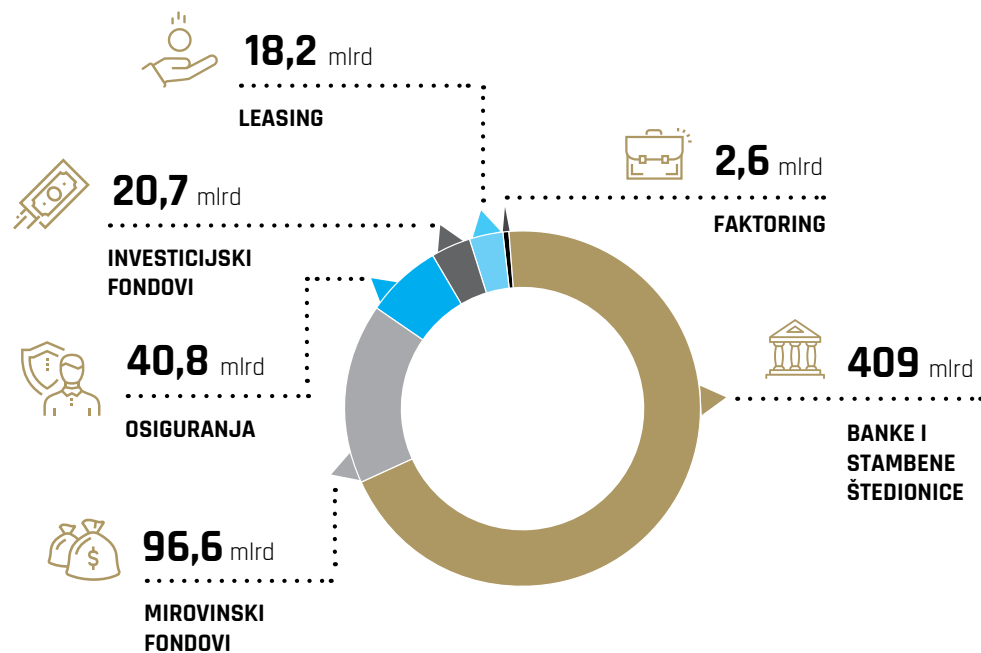
Zdenko Adrović
Direktor Hrvatske udruge banaka

I. Veličina i značaj

› I. Veličina i značaj bankarskoga sustava	3
› II. Aktiva, depoziti, krediti i bilanca	17
› III. Profitabilnost, efikasnost i uloženi kapital	27
› IV. Stabilnost i kvaliteta	35
› V. Institucijski okvir	41

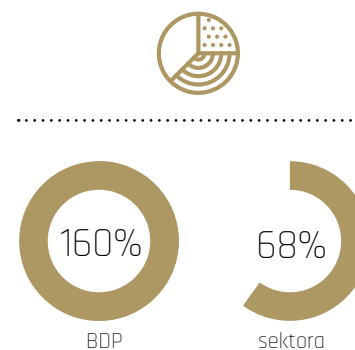

Struktura financijskoga sektora 2017. godine

Izvor: HNB i HANFA, prema ukupnoj aktivi

Značajnost banaka općenito

Aktiva financijskoga sektora iznosi oko 160% BDP-a

- Banke čine 68% sektora. Njihova je aktiva otprilike 110% BDP-a
- Značajnost im je i veća od tih brojeva jer su u središtu sustava

Banke čuvaju depozite, odobravaju kredite, obavljaju platni promet i trguju financijskim instrumentima - osiguravaju likvidnost, zauzdavaju rizike i omogućuju štednju

Banke obavljaju ročnu i valutnu transformaciju izvora sredstava u plasmane

- Ročna transformacija: kratkoročni izvori uz određena ograničenja koja proizlaze iz upravljanja rizicima mogu postati dugoročniji plasmani

Visokom kapitalizacijom i odgovornim upravljanjem osiguravaju financijsku stabilnost - miran san građana i poduzetnika

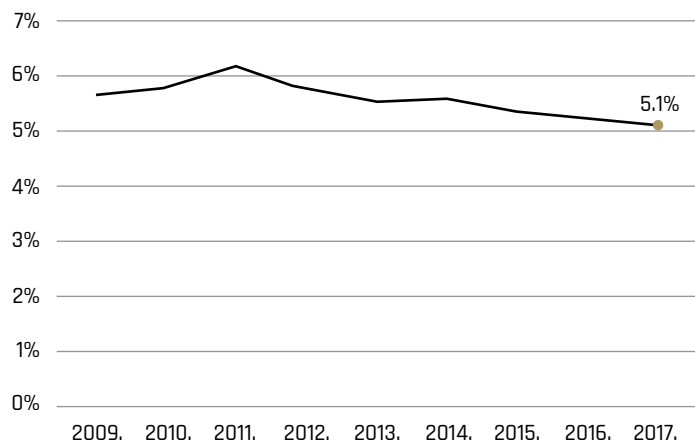
Potiču inovacije i značajno izravno i neizravno doprinose zapošljavanju i prihodima državnoga proračuna

Udjeli financijskog sektora u BDP-u

Financijska djelatnost i djelatnost osiguranja u RH kontinuirano doprinosi BDP-u s **više od pet postotnih bodova**

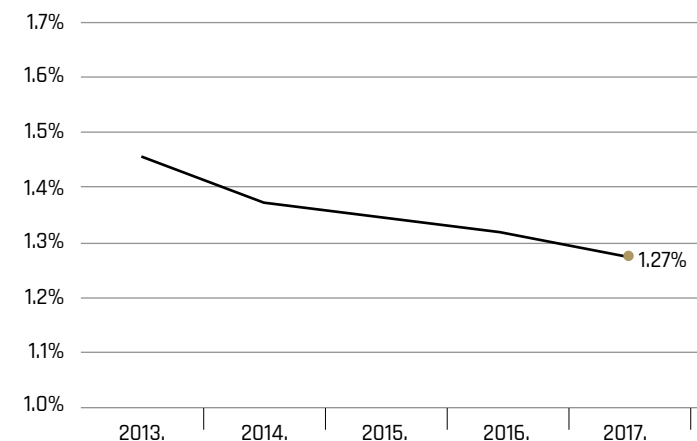
U posljednje dvije godine udjel u BDP-u se blago smanjuje zbog rasta drugih grana gospodarstva, ali iznos dodane vrijednosti raste

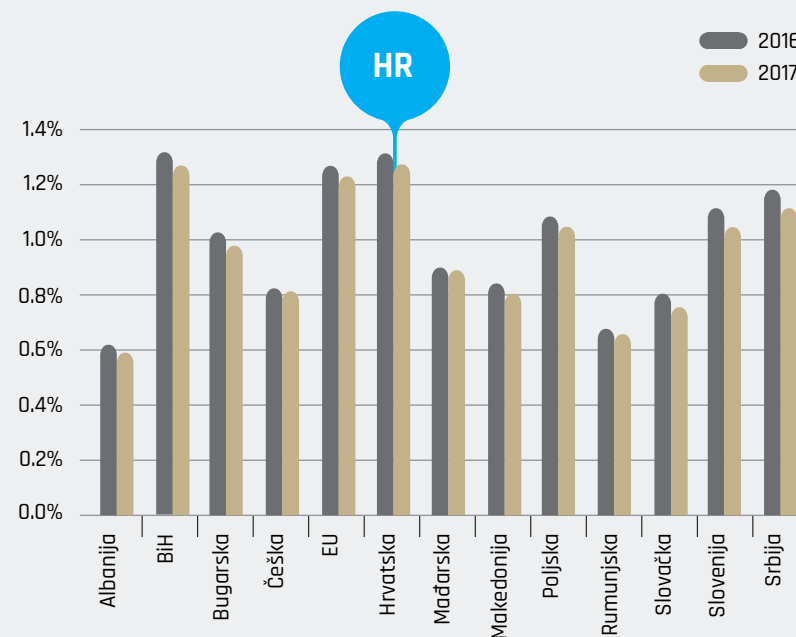
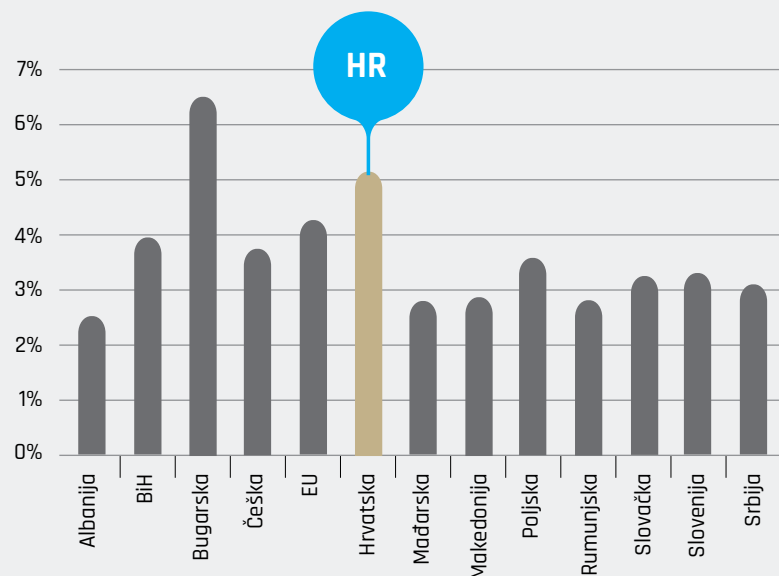
Broj zaposlenih u bankama / ukupan broj zaposlenih

Bankarstvo je zrela industrija koja se prilagođava tehnološkim promjenama

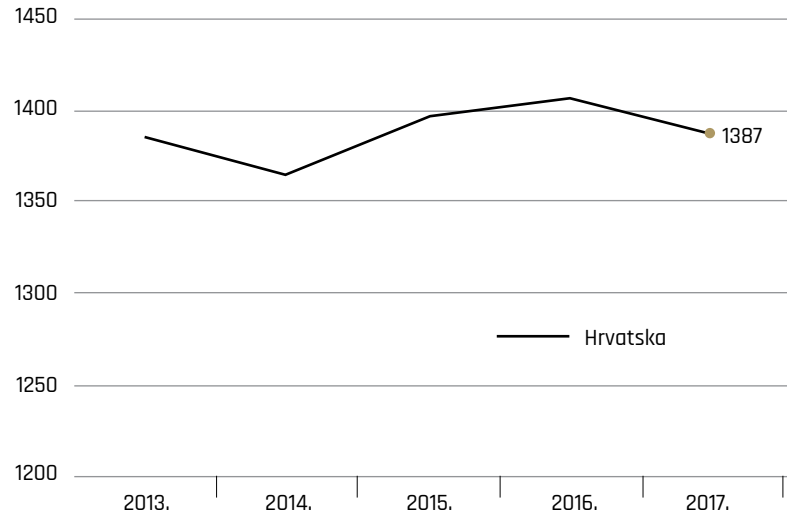
U odnosu na usporedive zemlje RH ostvaruje nešto veći izravan doprinos financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja BDP-u od prosjeka

Herfindahl-Hirschmanov indeks koncentracije

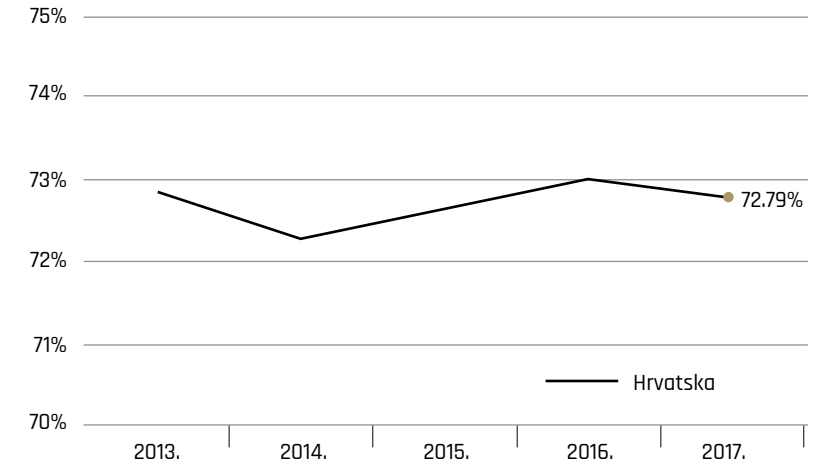
- Zbir tržišnih udjela pojedinih banaka pomnožen sa 1000 (rezultati manji od 1800 se ne smatraju visokom koncentracijom)
- Indeks je uobičajeno veći u manjim zemljama

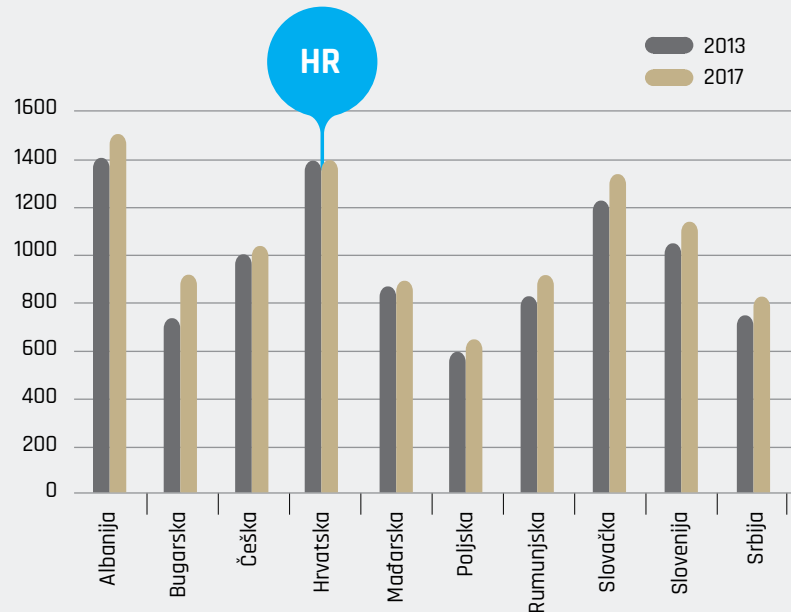
Aktiva pet najvećih banaka / ukupna aktiva

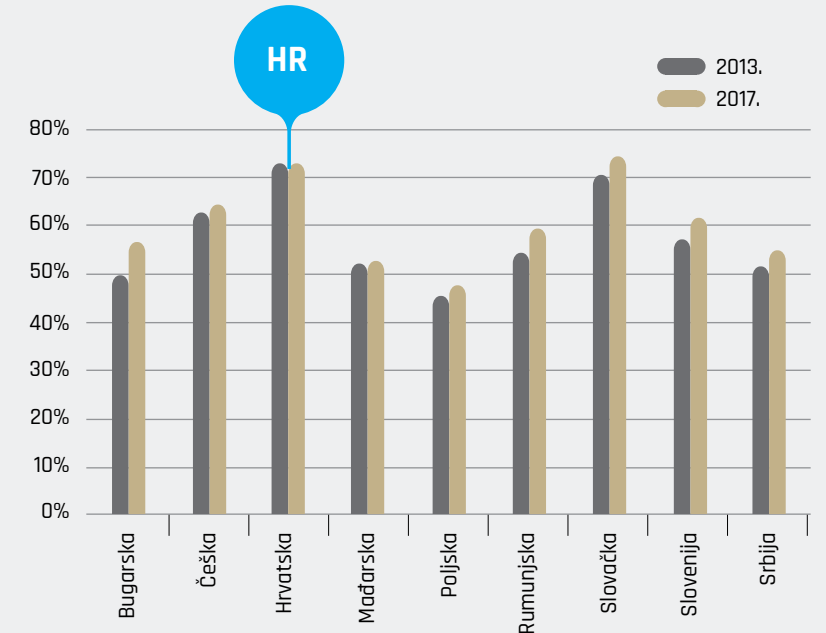
- Pet velikih i jakih takmaca uz pratnju manjih može značiti snažnu konkurenciju

- Prema ovom pokazatelju konkurencija među bankama je intenzivna

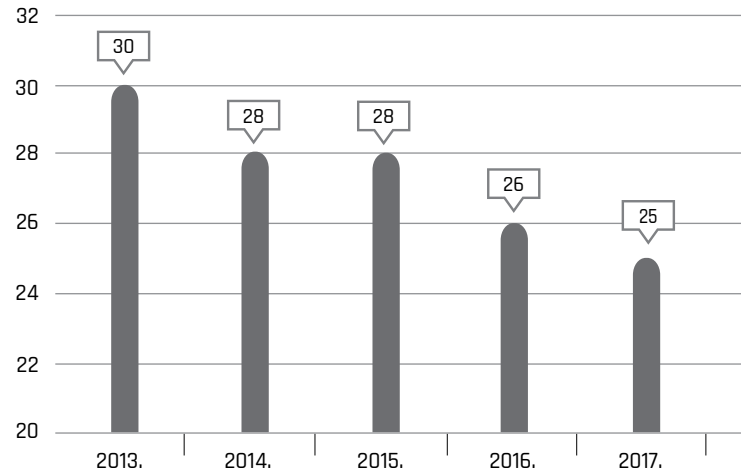
- Koncentracija top pet banaka je relativno visoka, kao u Slovačkoj

Broj banaka u Hrvatskoj

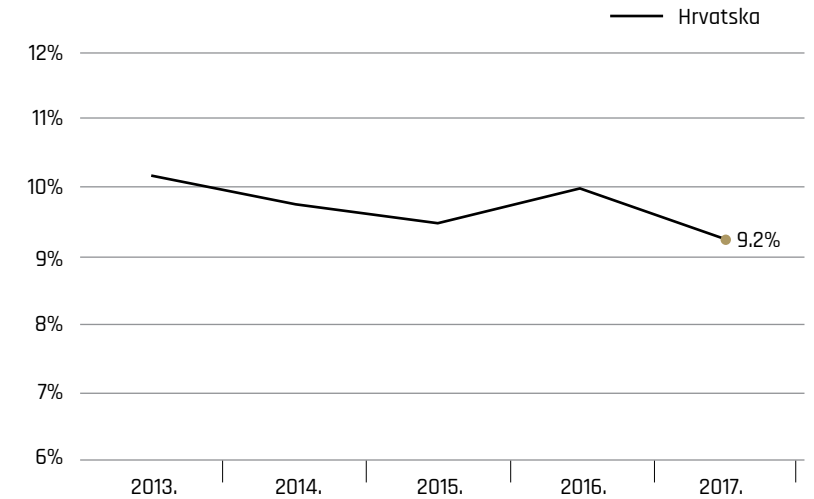
- Broj banaka se smanjuje. U toku 2018. godine se nastavlja smanjivati (23)

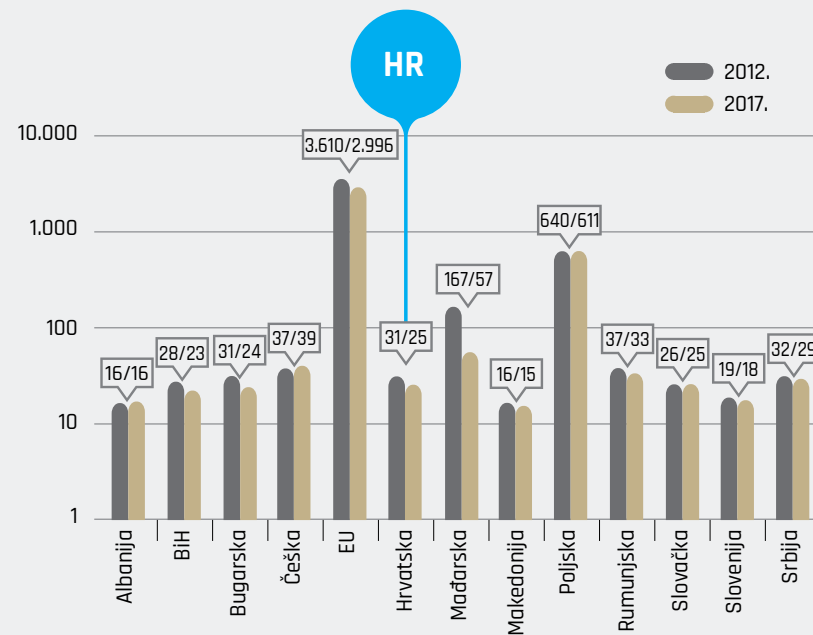
Aktiva banaka u većinskom domaćem vlasništvu / ukupna aktiva

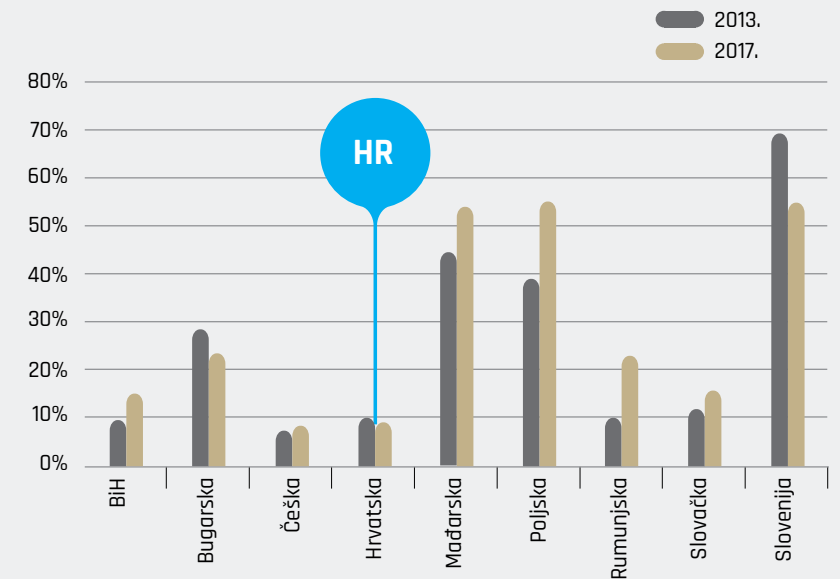
- Hrvatska je tipična zemlja Nove Europe - kao Češka, Rumunjska i Slovačka - s dominacijom banaka pod kontrolom europskih bankarskih grupacija

- Proces konsolidacije zbog krize, jačanja konkurencije, izazova tehnoloških promjena i novih regulatornih zahtjeva

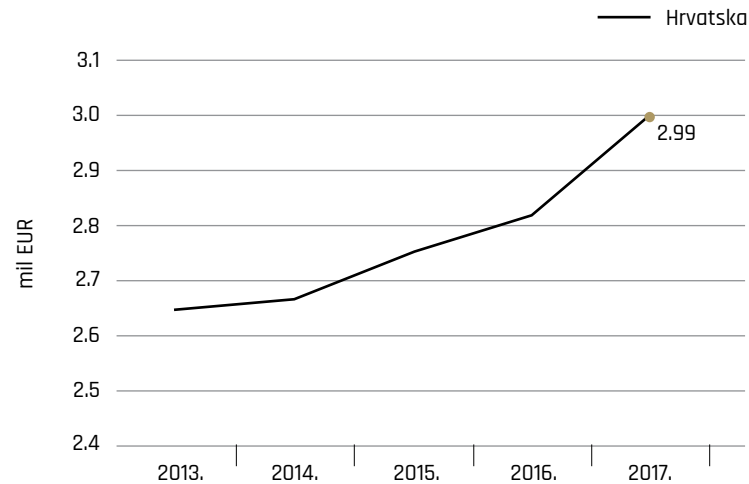
- Samo Mađarska, Poljska i Slovenija imaju nešto veće udjele domaćeg vlasništva
- U Sloveniji je dominantno državno vlasništvo, ali vlada je objavila prodaju najveće banke nakon što su velika sredstva poreznih obveznika potrošena na sanaciju banaka

Ukupna aktiva po zaposlenom u bankama

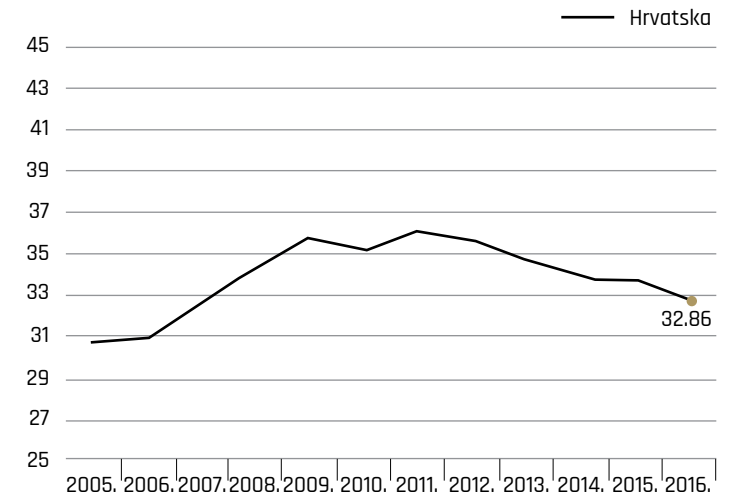
- Učinkovitost poslovanja mjerena aktivom po zaposlenom raste

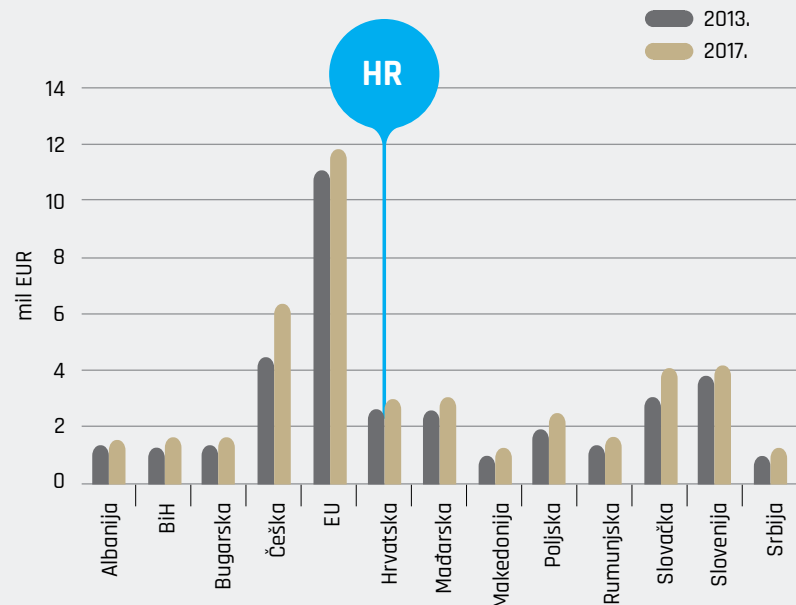
Broj poslovnih jedinica banaka na 100 tisuća stanovnika

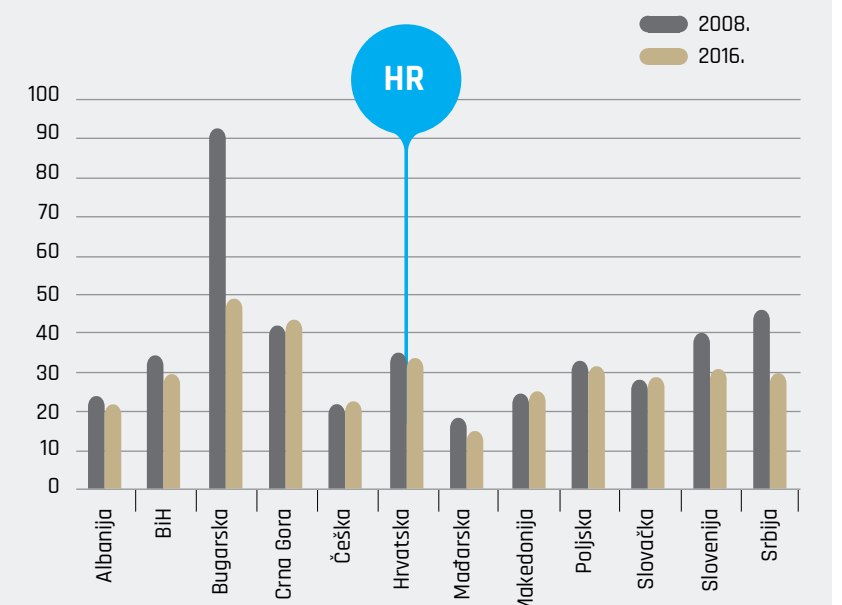
- Razvojem tehnologije smanjuje se potreba za poslovnim jedinicama banaka, bilježi se njihovo smanjenje. Razlog su i povećani regulatorni troškovi s obzirom na sigurnost

- Hrvatska je među top pet zemalja Nove Europe s oko tri milijuna po zaposlenom zajedno s Češkom, Mađarskom, Slovačkom i Slovenijom. No u ovome zaostaje za prosjekom EU tri do četiri puta

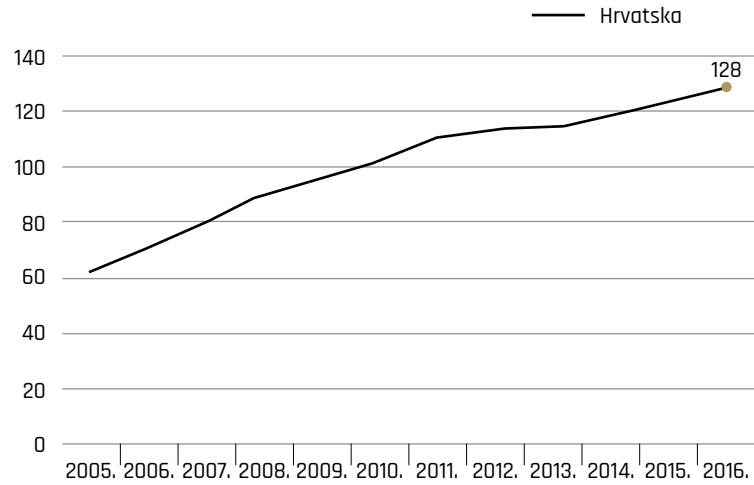
- Premreženost tržišta je i dalje solidna, kao u prosjeku Nove Europe - približno kao u Sloveniji

Broj bankomata na 100 tisuća stanovnika

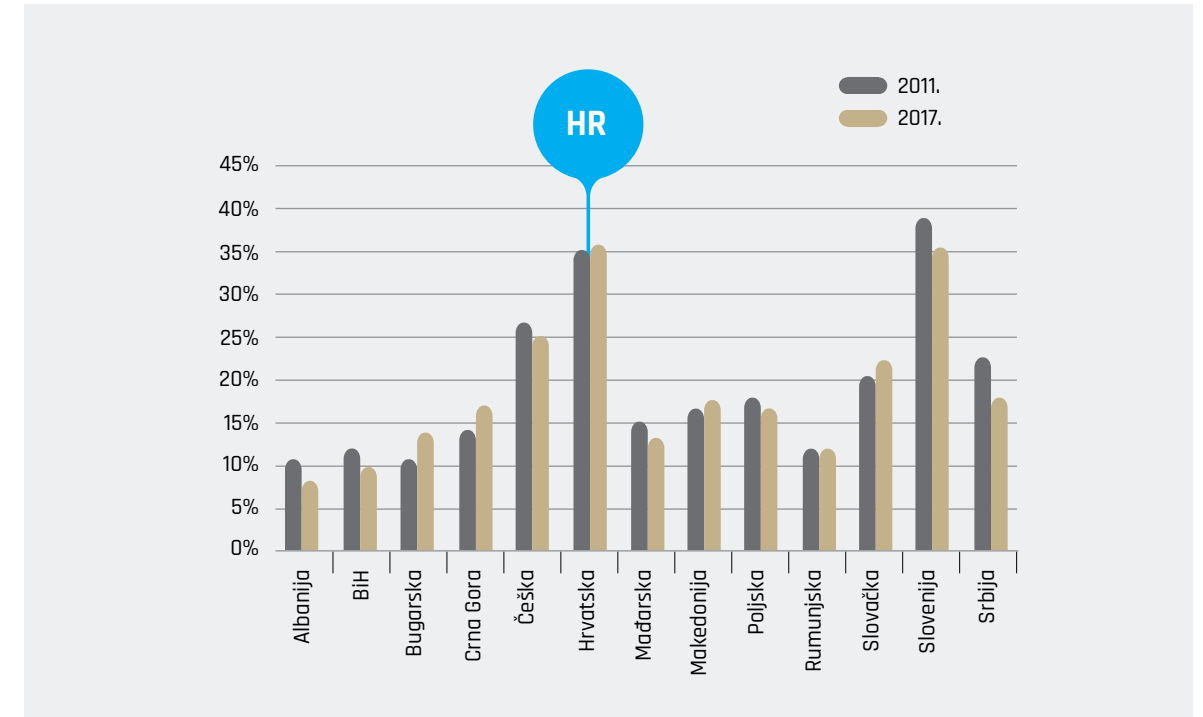
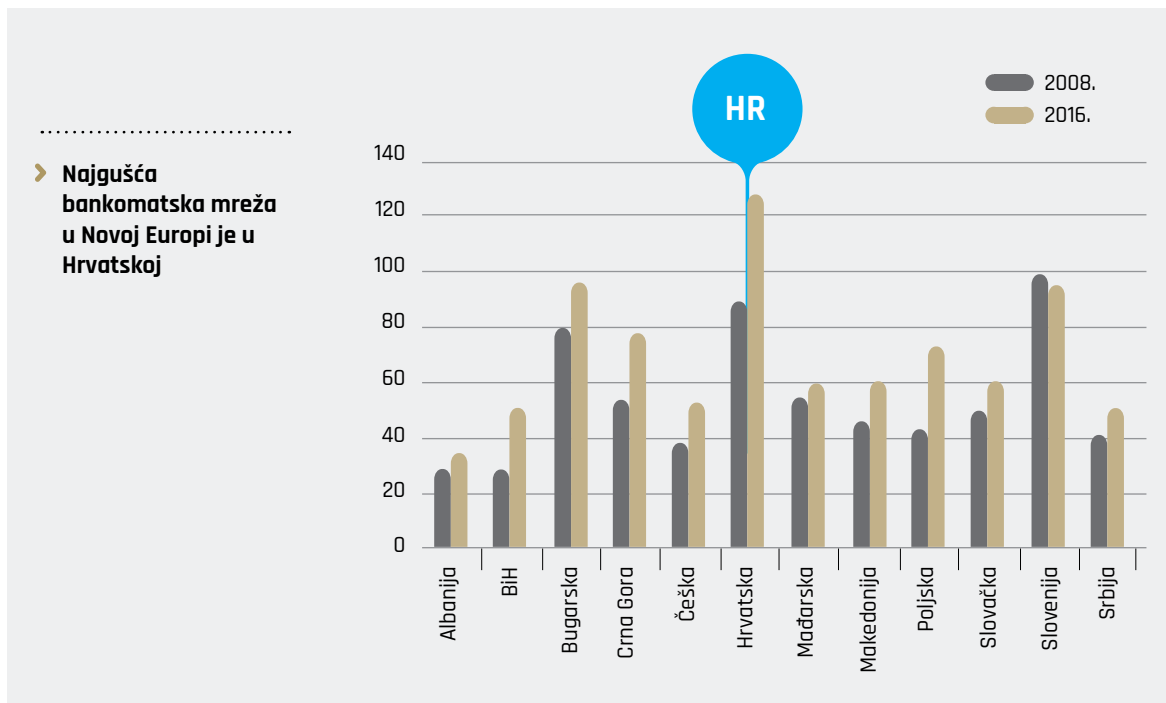
- › Brz razvoj bankomatske mreže
- › Udvostručenje pokazatelja premreženosti u 10 godina

Udio kreditnih kartica u populaciji starijoj od 15 godina

- › Banke Češke, Hrvatske i Slovenije uložile su velike napore u tehnološki i tržišni razvoj kartičnoga poslovanja
- › U Hrvatskoj više od **35% populacije** starije od 15 godina posjeduje kreditne kartice. **Time je uz Sloveniju uvjerljivo u vrhu Nove Europe**

II. Aktiva, depoziti, kredit i bilanca

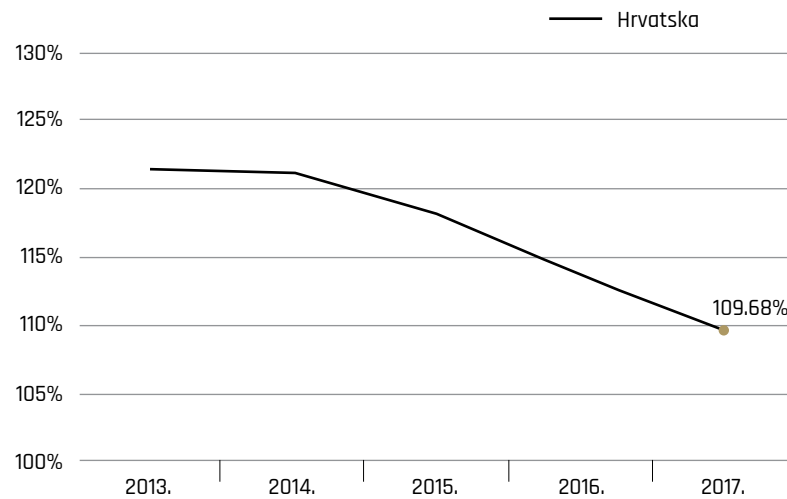
› Hrvatska je u top tri zemlje Nove Europe

Ukupna aktiva banaka u odnosu na BDP

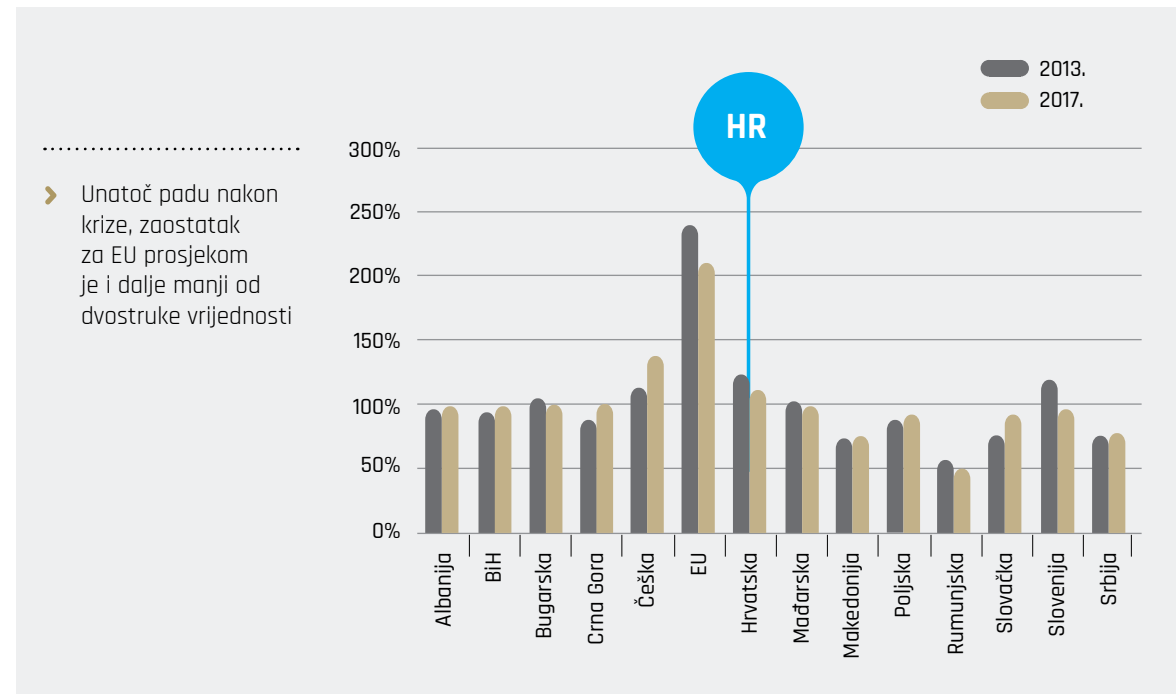
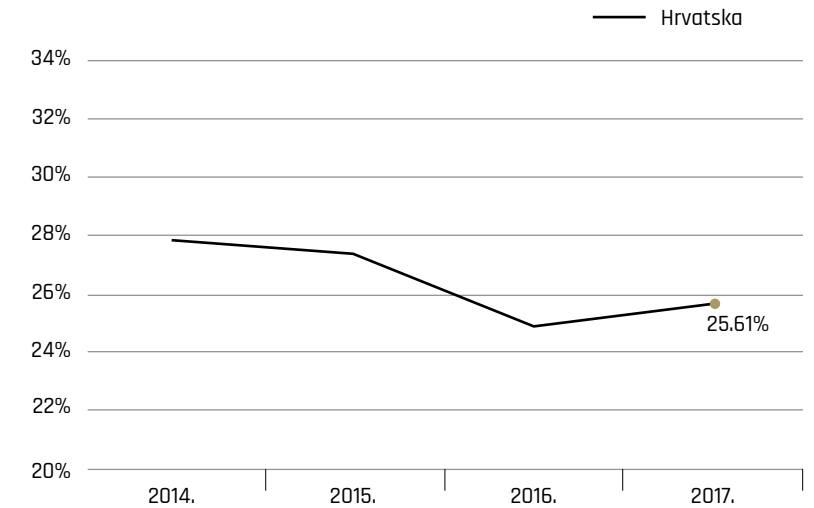
- **Hrvatska uz Češku u vrhu Nove Europe**
- Pad aktive povezujemo s prodajama kreditnih portfelja

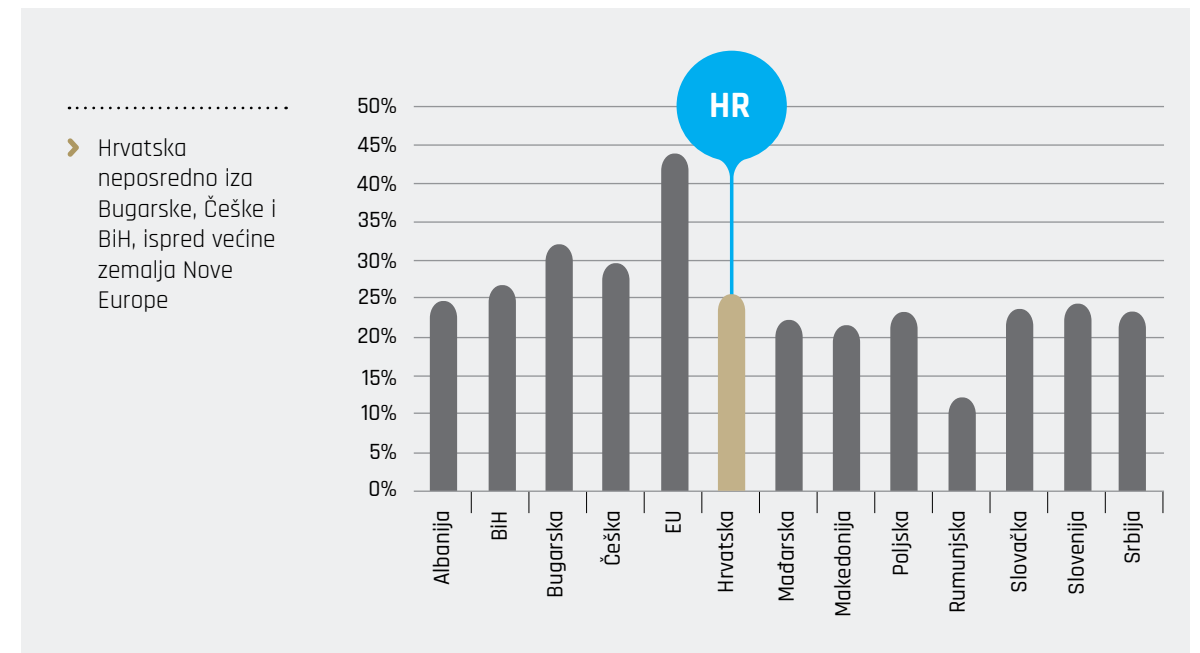
Kreditni poduzećima u odnosu na BDP

- Unatoč padu nakon krize, zaostatak za EU prosjekom je i dalje manji od dvostruke vrijednosti

- Unatoč padu nakon krize, zaostatak za EU prosjekom je i dalje manji od dvostruke vrijednosti

- Hrvatska neposredno iza Bugarske, Češke i BiH, ispred većine zemalja Nove Europe

Sektorska struktura kredita poduzećima

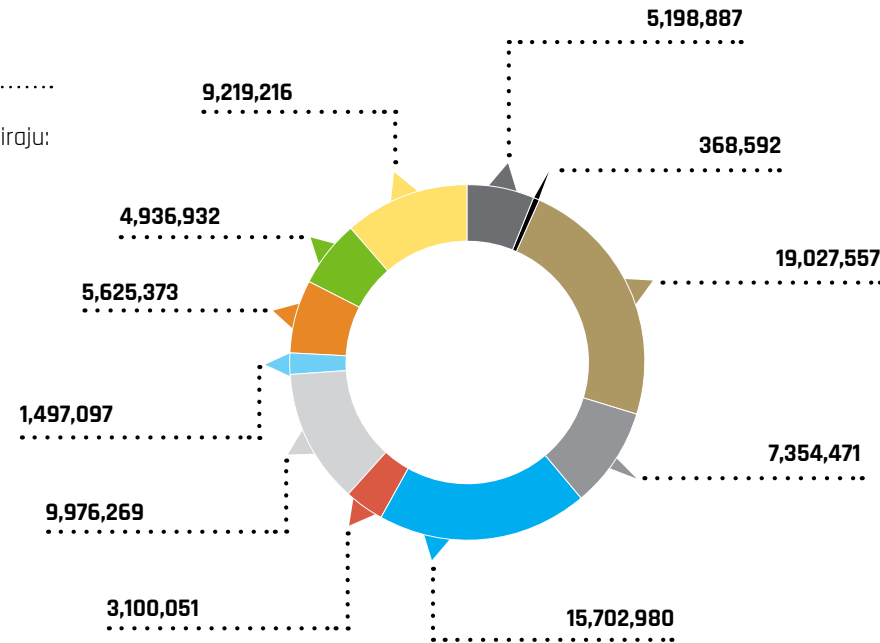
u tisućama kuna

➤ Banke najviše kreditiraju:

Industriju

Trgovinu
Turizam

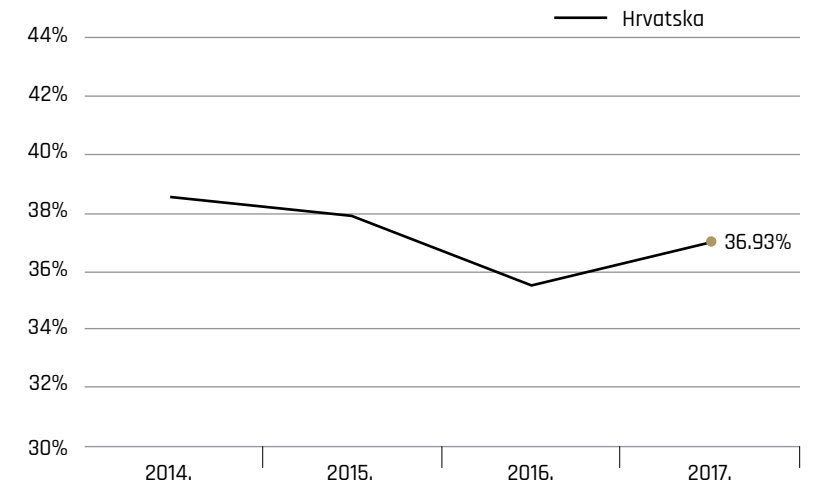
- Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
- Rudarstvo i vađenje
- Prerađivačka industrija
- Građevinarstvo
- Trgovina na veliko i na malo: popravak motornih vozila i motocikala
- Prijevoz i skladištenje
- Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
- Informacije i komunikacije
- Poslovanje nekretninama
- Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
- Ostale djelatnosti

Izvor: HNB

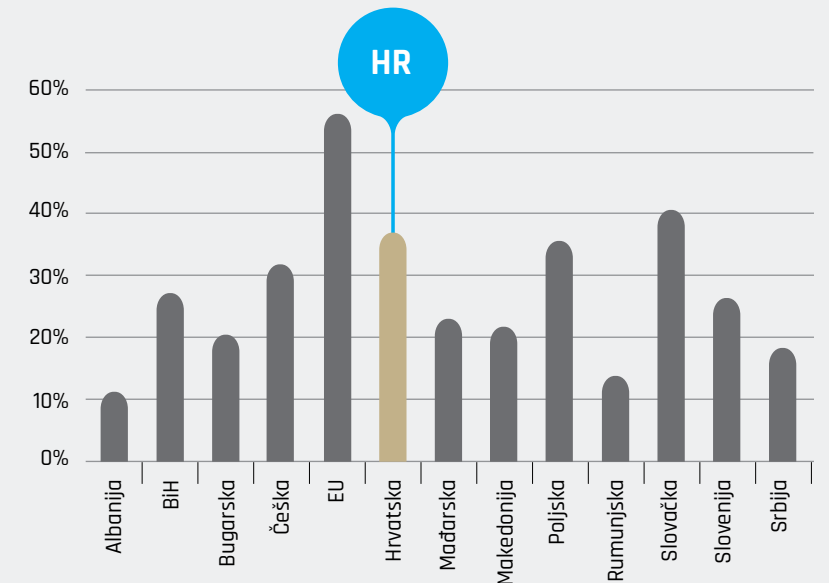
Kreditni stanovništvu u odnosu na BDP

➤ Unatoč neznatnom oporavku nakon 2016., hrvatski prosjek je skoro dvostruko niži od prosjeka zemalja EU

➤ Hrvatska je neposredno iza Slovačke, a ispred većine zemalja Nove Europe

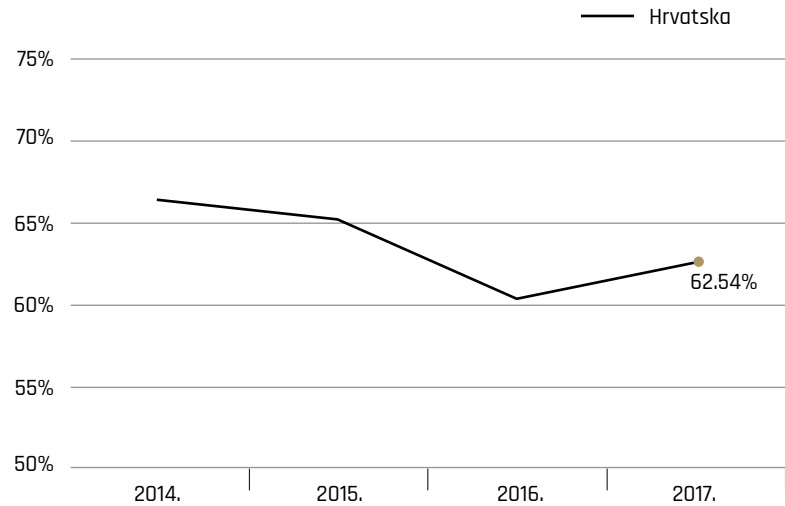

Izvor: ECB, nacionalne centralne banke

Krediti poduzećima i stanovništvu u odnosu na BDP

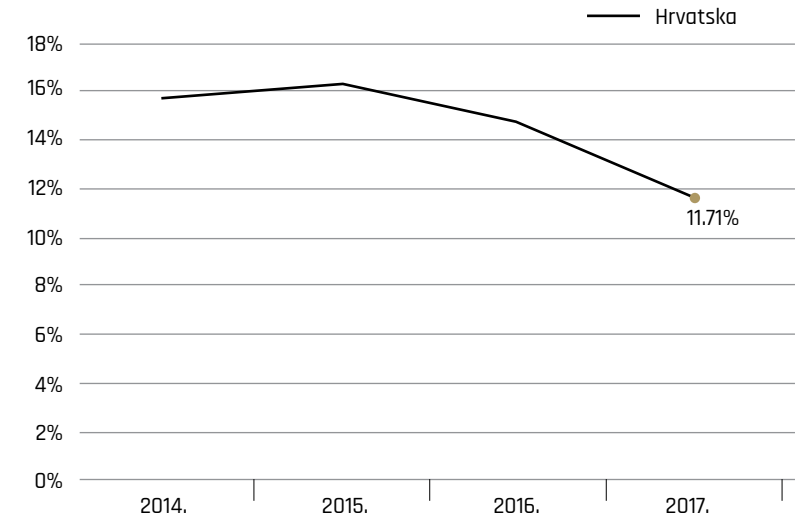
Unatoč neznatnom oporavku nakon 2016., hrvatski prosjek je skoro dvostruko niži od prosjeka zemalja EU

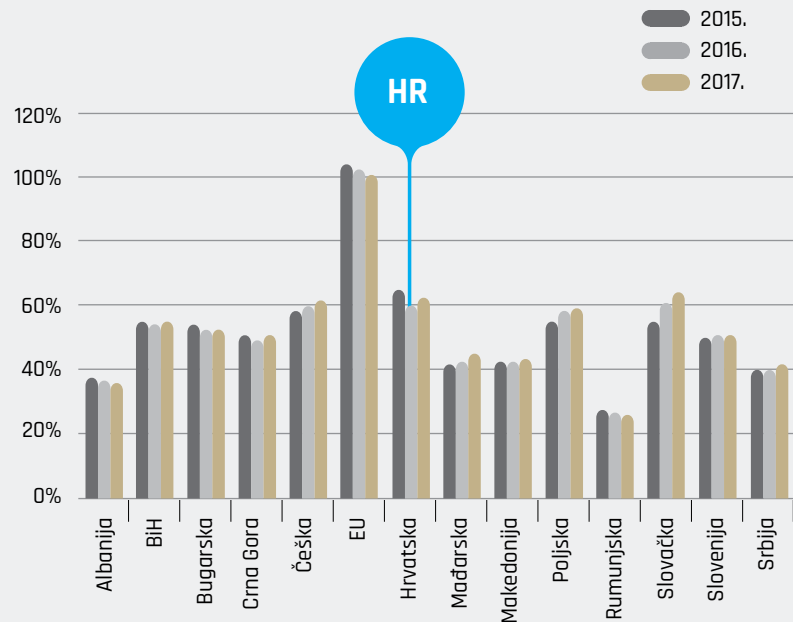
Krediti općoj državi u odnosu na BDP

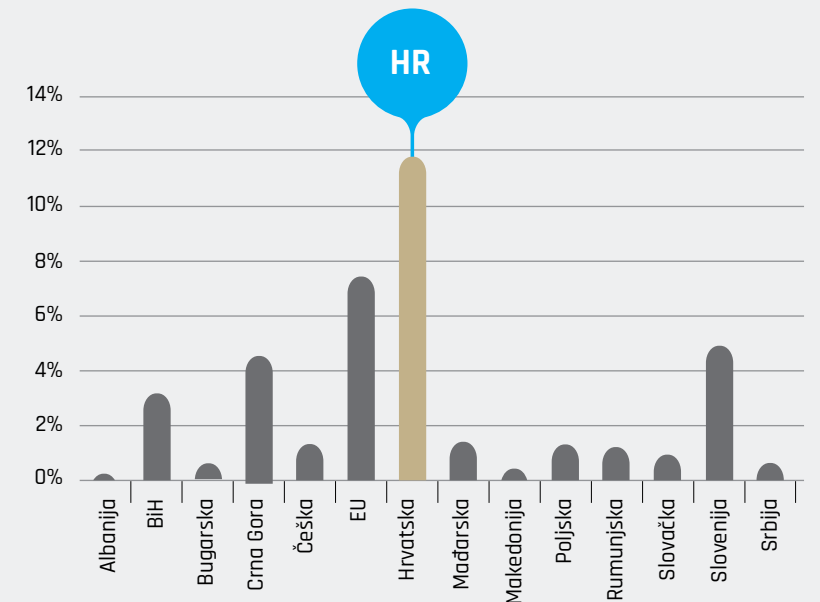
Kreditiranje države u padu nakon poboljšanja fiskalne situacije od 2016.

Hrvatska, Češka i Slovačka na vrhu Nove Europe

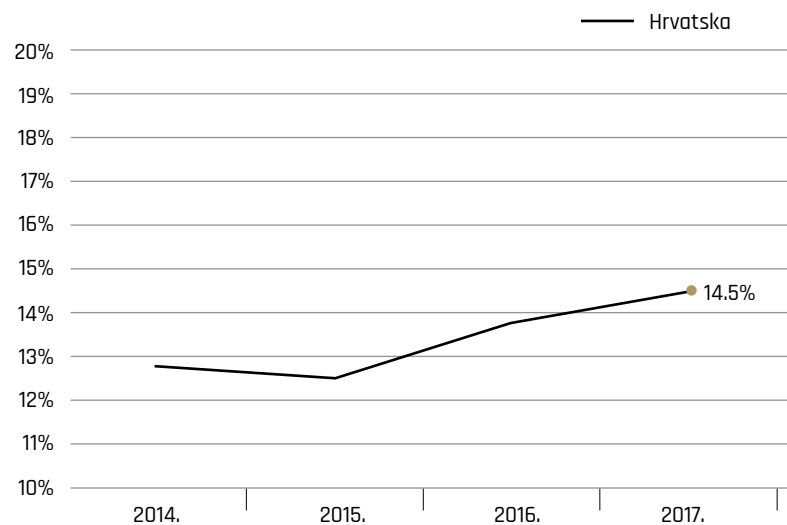
Ali hrvatske banke relativno najviše kreditiraju državu u kojoj posluju

Investiranje banaka u vrijednosne papire države u odnosu na BDP

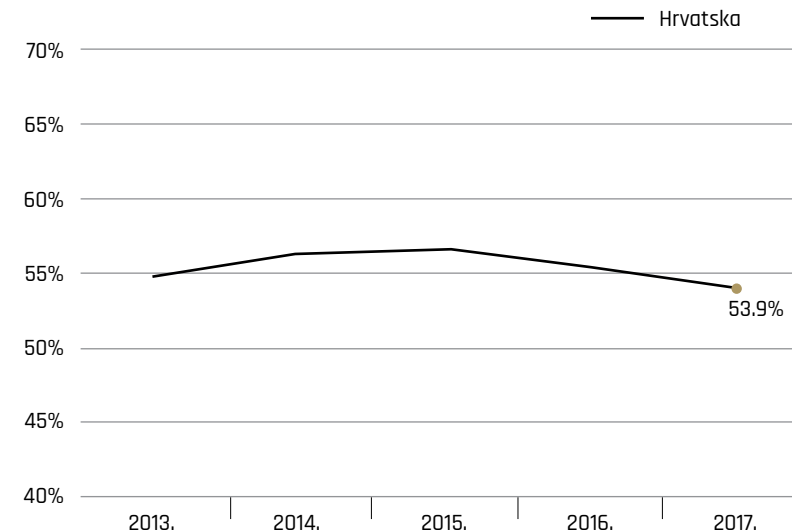
- ▶ Banke su ključne za razvoj domaćeg tržišta državnih obveznica

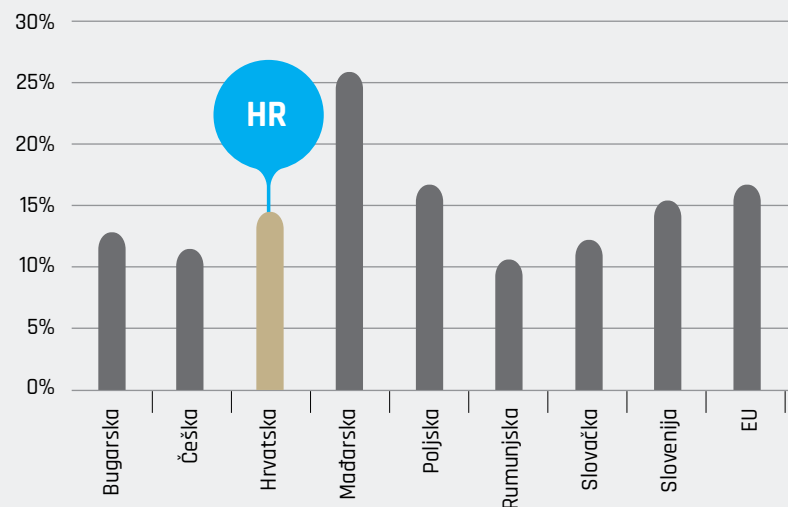
Depoziti stanovništva u odnosu na BDP

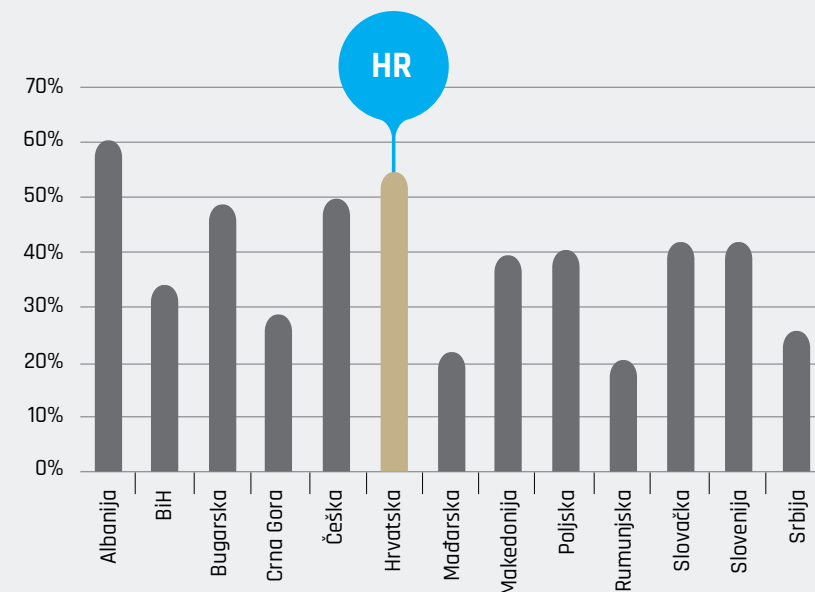
- ▶ Ključna je stabilnost sustava radi očuvanja vrijednosti depozita - svih, ne samo onih koje jamči DAB

- ▶ Pri vrhu Nove Europe i blizu EU prosjeku

- ▶ Hrvatska je relativno gledano rekorder Nove Europe ako izuzmemo Albaniju - naše banke su uz češke relativno najveći čuvari depozita

III. Profitabilnost, efikasnost i uloženi kapital

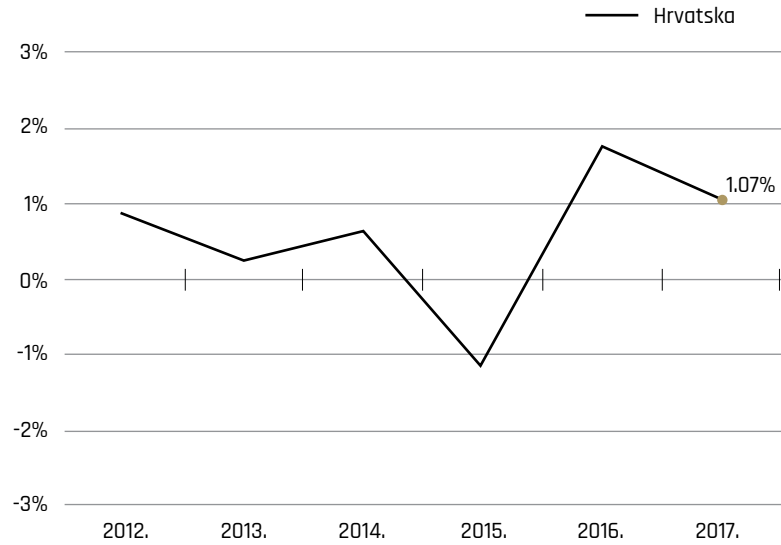
- › Prosječna profitabilnost
- › Natprosječna efikasnost
- › Kapital uložen u banke vrijedan
gotovo kao cestovna infrastruktura

Povrat na imovinu banaka (ROA)

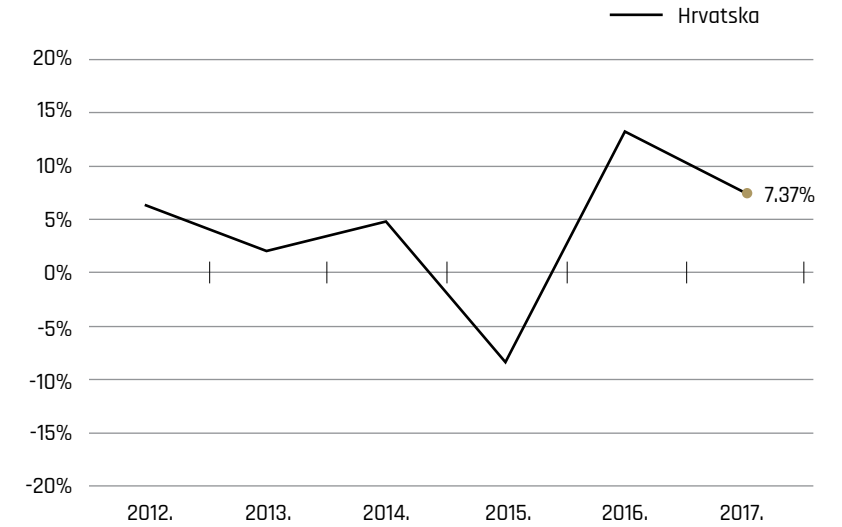
➤ Nema vidljivog odstupanja: prosječna profitabilnost banaka oko 1%

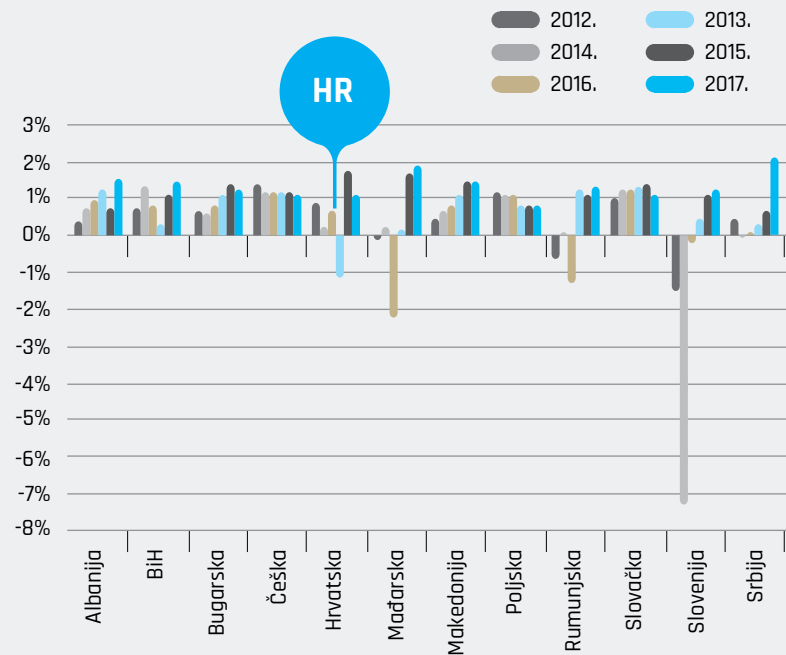
Povrat na kapital banaka (ROE)

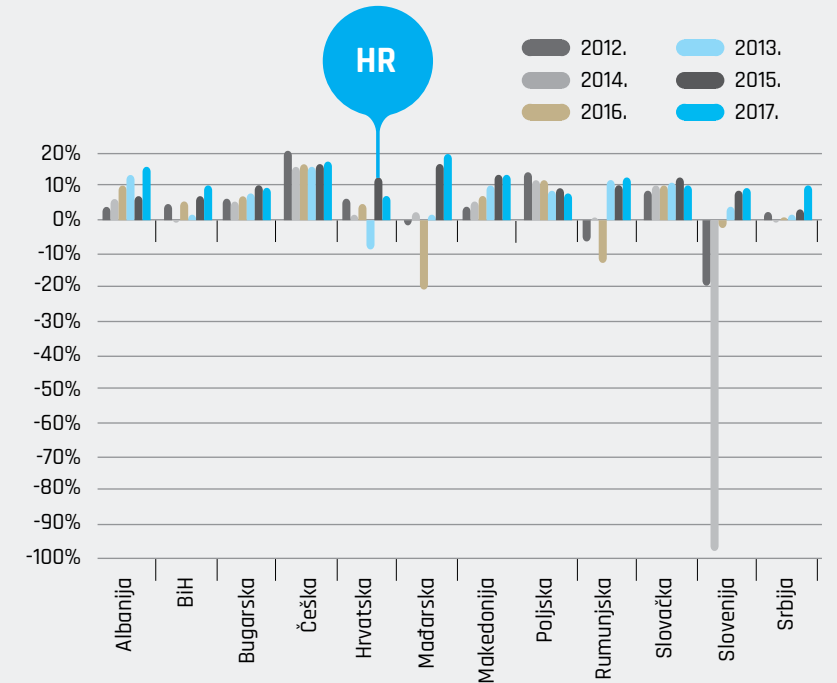
➤ Povrat na uloženi kapital dugoročno se kreće ispod prosjeka

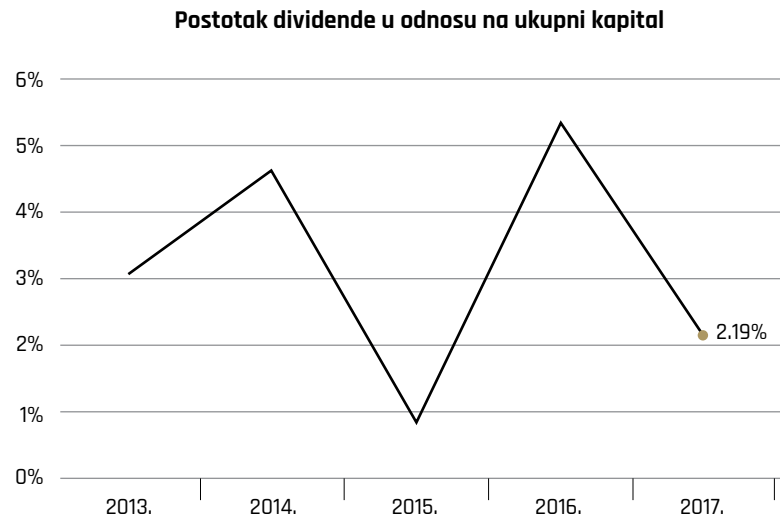
➤ Povrat na imovinu ne odstupa značajno od prosjeka

➤ Ispodprosječan povrat na kapital među zemljama u kojima je pozitivan – veliki zaostatak za Češkom i Slovačkom

Isplata dividende dioničarima banaka

➤ Isplaćena dividenda predstavlja zanemariv dio investiranoga kapitala u banke u Hrvatskoj

➤ Posljednja isplata u 2017. godini iznosi svega oko 2 %, a prosječno isplate iznose oko 3 % ukupnog kapitala

Izvor: HNB, izvješća banaka

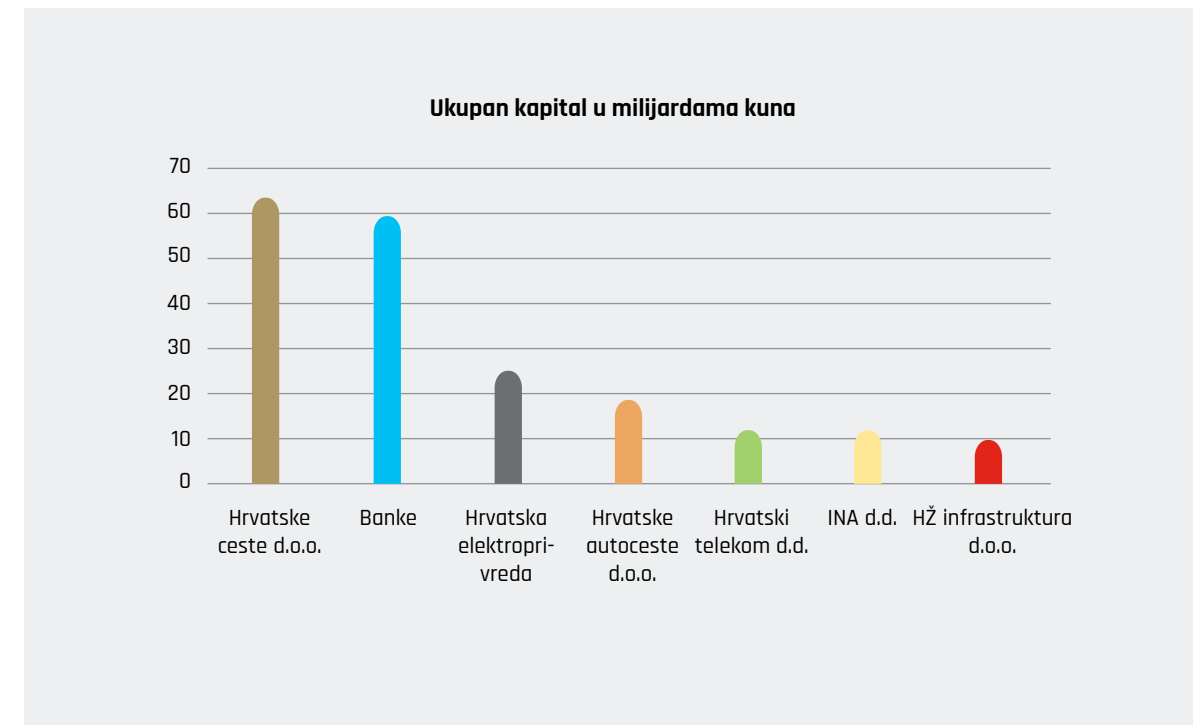
Uloženi kapital u banke u RH (31. 12. 2017.)

➤ U banke je uloženo kapitala gotovo kao u cestovnu infrastrukturu RH

➤ Gotovo šest puta više nego u INU ili HT ili HŽ infrastrukturu

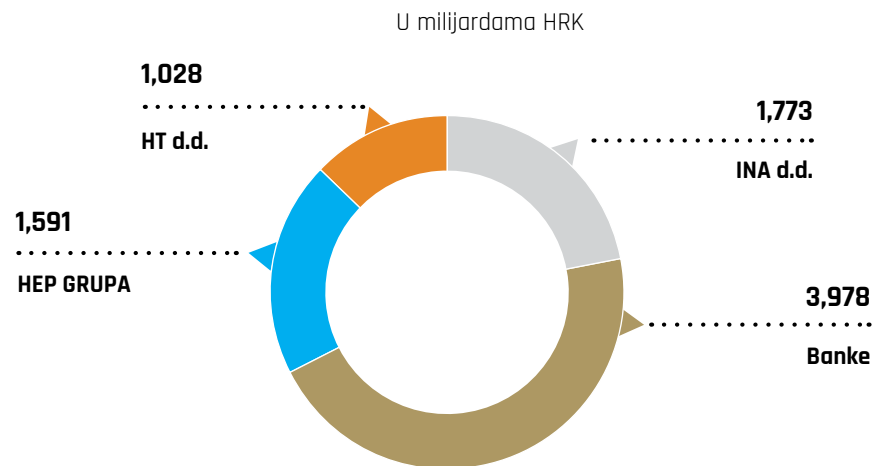
➤ Oko petnaest puta više nego u Jadranski naftovod...

Izvor: FINA, HNB, nekonsolidirano

Zbroj dobiti svih banaka u usporedbi s korporacijama

2017. godina

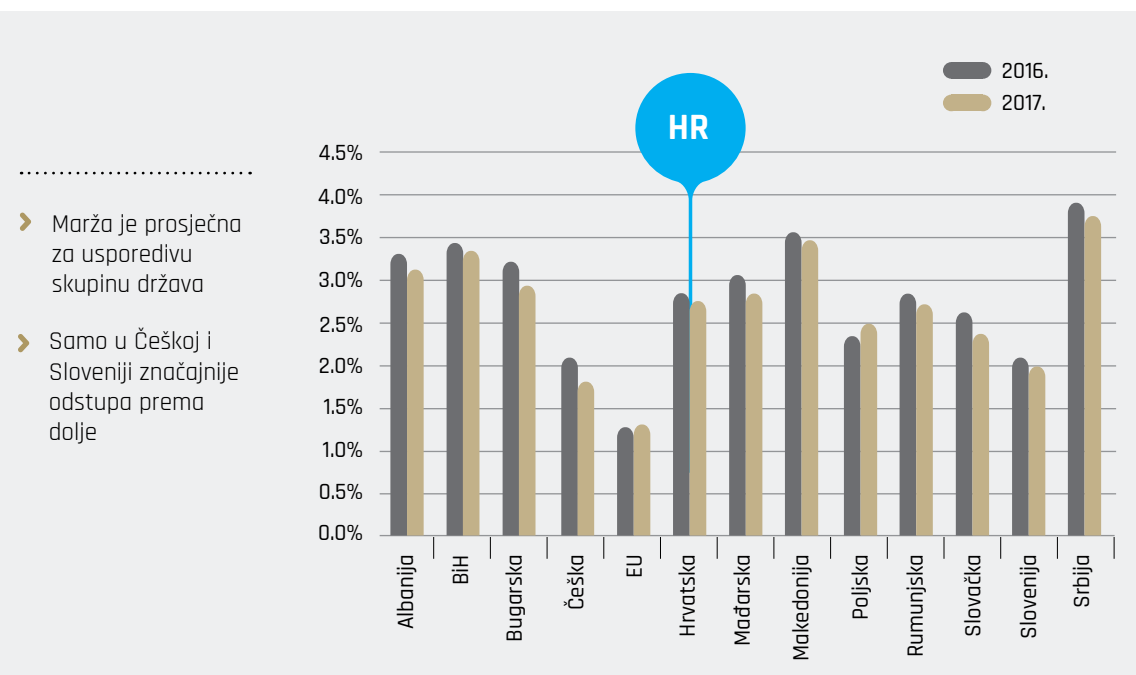
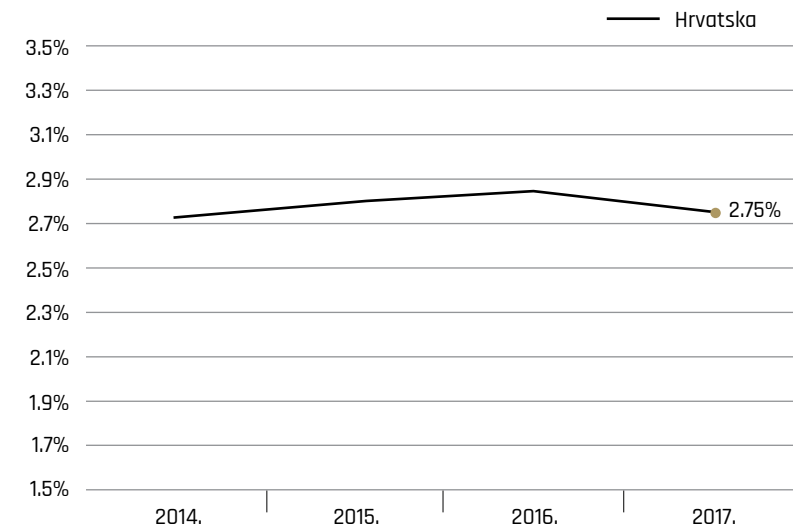
- HEP Grupa, HT i INA u 2017. zbirno imaju veću dobit prije oporezivanja od svih banaka zajedno, a manje je kapitala uloženo u njih

Neto kamatna marža

- **Neto kamatna marža u Hrvatskoj počinje neznatno padati od kraja 2017.**

- Na maržu u Hrvatskoj relativno najviše utječu visoki rizici i regulatorni troškovi

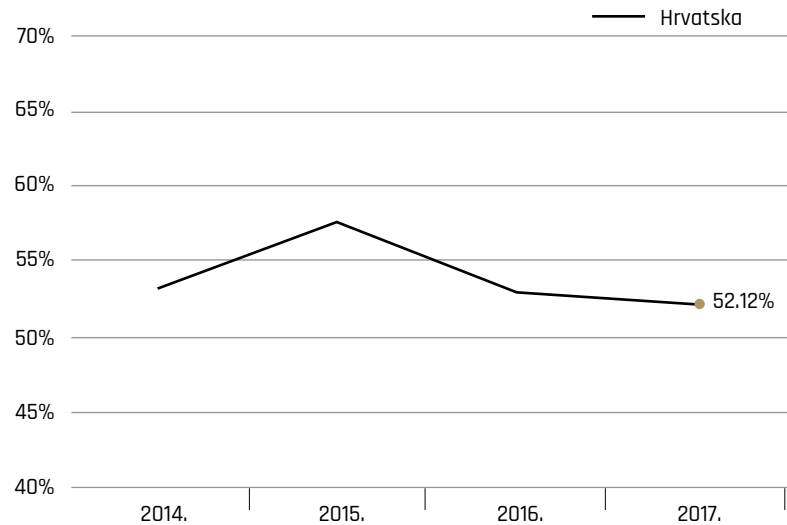

- Marža je prosječna za usporedivu skupinu država
- Samo u Češkoj i Sloveniji značajnije odstupa prema dolje

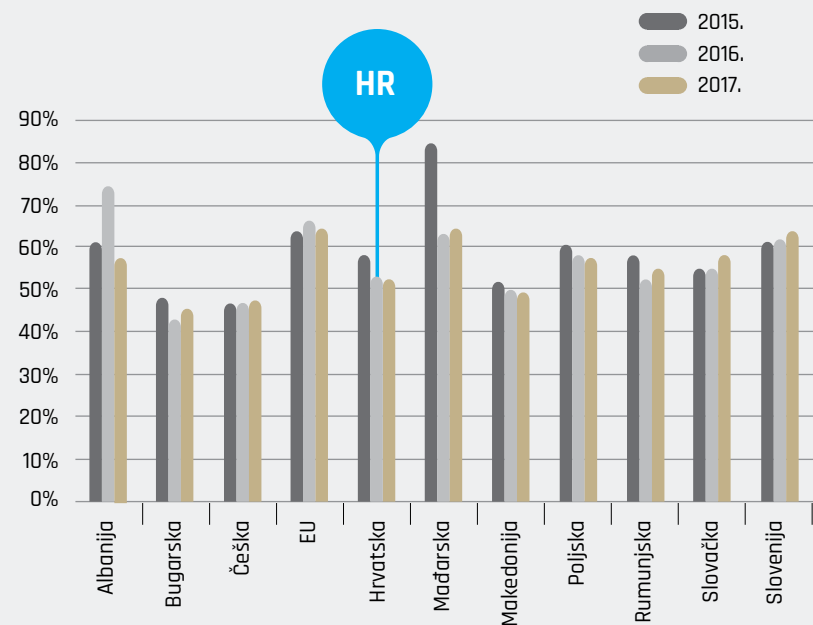
Cost income ratio (udio troškova u приходima banaka)

► Efikasnost banaka u Hrvatskoj je bolja od prosjeka Europske unije

► Samo u Bugarskoj, Češkoj i Makedoniji je omjer troškova i prihoda niži

IV. Stabilnost i kvaliteta

► Hrvatske banke su kapitalno najjače u Novoj Europi, a loši krediti su u brzom padu

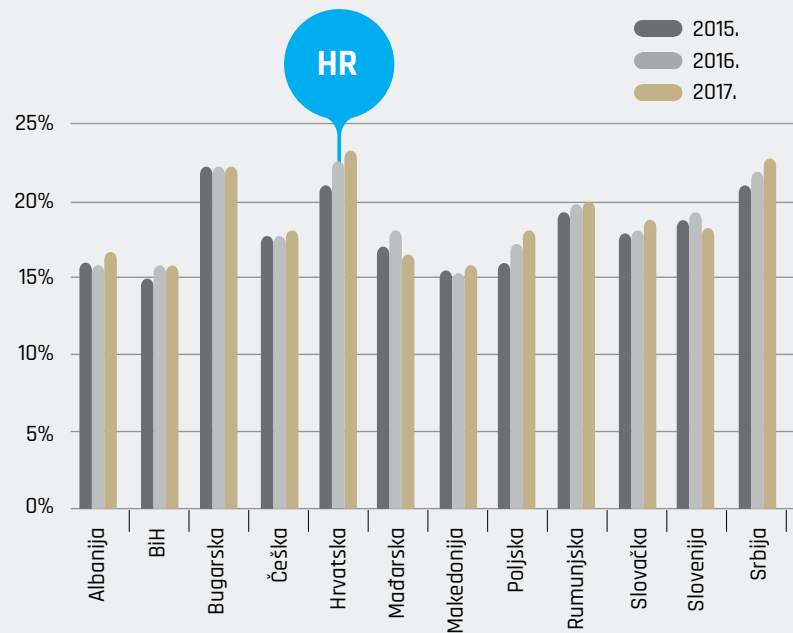
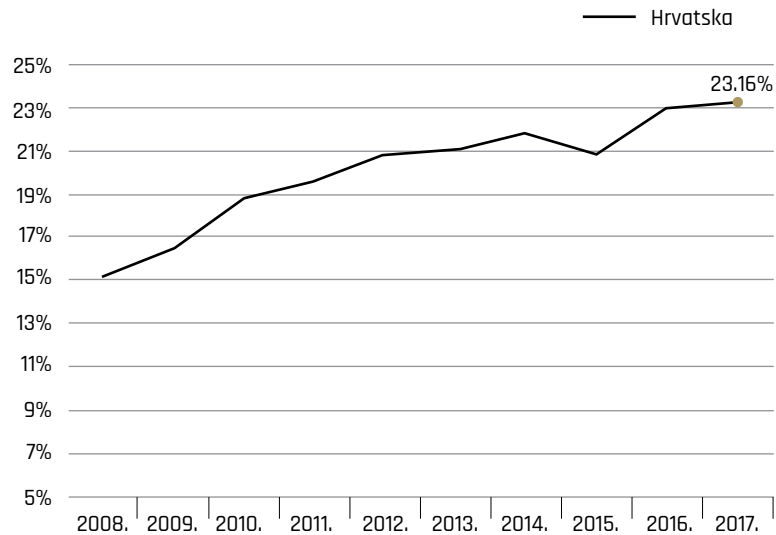

Adekvatnost kapitala banaka u RH

› Stopa adekvatnosti kapitala u hrvatskim bankama tradicionalno je jedna od najviših u Europi

› Stopa adekvatnosti kapitala raste nakon svjetske financijske krize

Troškovi sanacija banaka u EU nakon 2008.

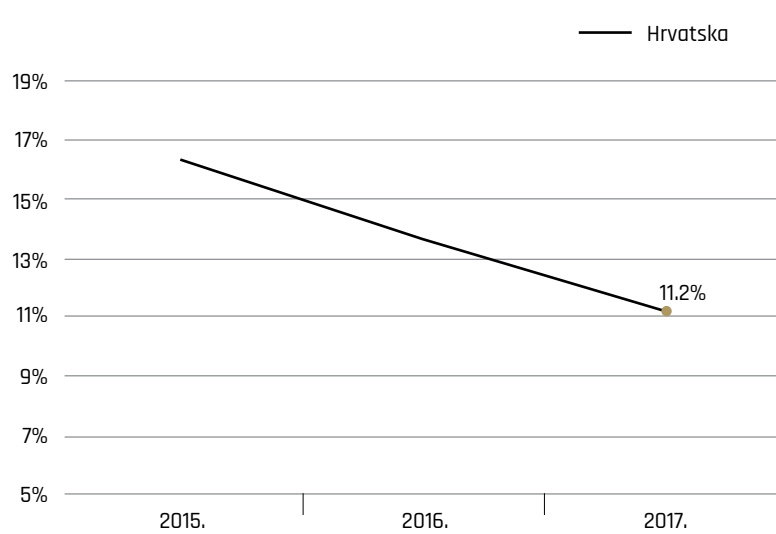
› Hrvatska je jedina država članica EU, u kojoj porezni obveznici nisu morali davati kapital za spašavanje banaka u proteklom desetljeću

	GDP 2015	Capital injection		Impaired assets		Guarantees on liabilities (b)		Other measures	
		Total approved	Used	Total approved	Used	Maximum approved	Used	Maximum approved	Used
Belgium	410.4	23.3	20.8	28.2	21.8	275.8	46.8	20.5	0.0
Bulgaria	45.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.7	0.0
Denmark	271.8	14.6	10.8	2.3	0.3	580.0	145.0	4.9	2.0
Germany	3,032.8	114.6	64.2	82.8	80.0	447.8	135.0	9.5	4.7
Ireland	255.8	91.6	62.8	57.2	2.6	376.0	284.3	40.7	0.9
Spain (c)	1,075.6	174.3	61.9	139.9	32.9	200.0	72.0	30.0	19.3
Greece	175.7	59.6	46.6	0.0	0.0	93.0	62.3	8.0	6.9
France	2,181.1	29.2	25.0	4.7	1.2	319.8	92.7	8.7	0.0
Croatia	43.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Italy	1,642.4	25.8	11.8	0.4	0.0	80.0	85.7	0.0	0.0
Cyprus	17.6	3.5	3.5	0.0	0.0	6.0	2.8	0.0	0.0
Latvia	24.3	0.8	0.5	0.5	0.4	5.1	0.5	2.1	1.0
Lithuania	37.3	0.8	0.3	0.6	0.0	0.3	0.0	0.0	0.0
Luxembourg	51.2	2.5	2.6	0.0	0.0	4.5	3.8	0.3	0.1
Hungary	109.7	1.1	0.2	0.1	0.1	5.4	0.0	3.9	2.5
Netherlands	676.5	39.8	23.0	30.6	5.0	200.0	40.9	52.9	30.4
Austria	339.9	40.1	11.8	0.6	0.5	75.0	19.3	0.0	0.0
Portugal	179.5	34.8	15.3	4.4	3.1	28.2	16.6	6.1	3.8
Slovenia	38.6	4.5	3.6	3.7	0.3	12.0	2.2	0.0	0.0
Sweden	446.9	5.0	0.8	0.0	0.0	156.0	19.9	0.5	0.0
United Kingdom	2,580.1	114.6	100.1	248.1	40.4	364.5	158.2	39.9	33.3

Omjer loših kredita u ukupnim kreditima (NPL)

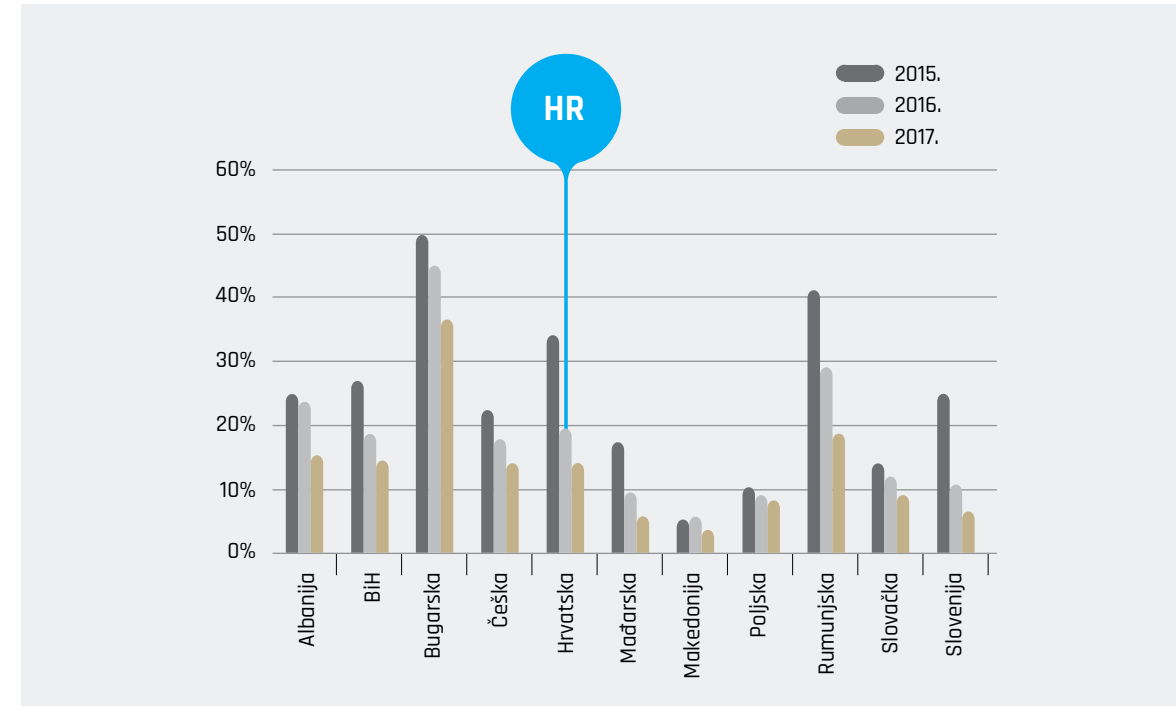
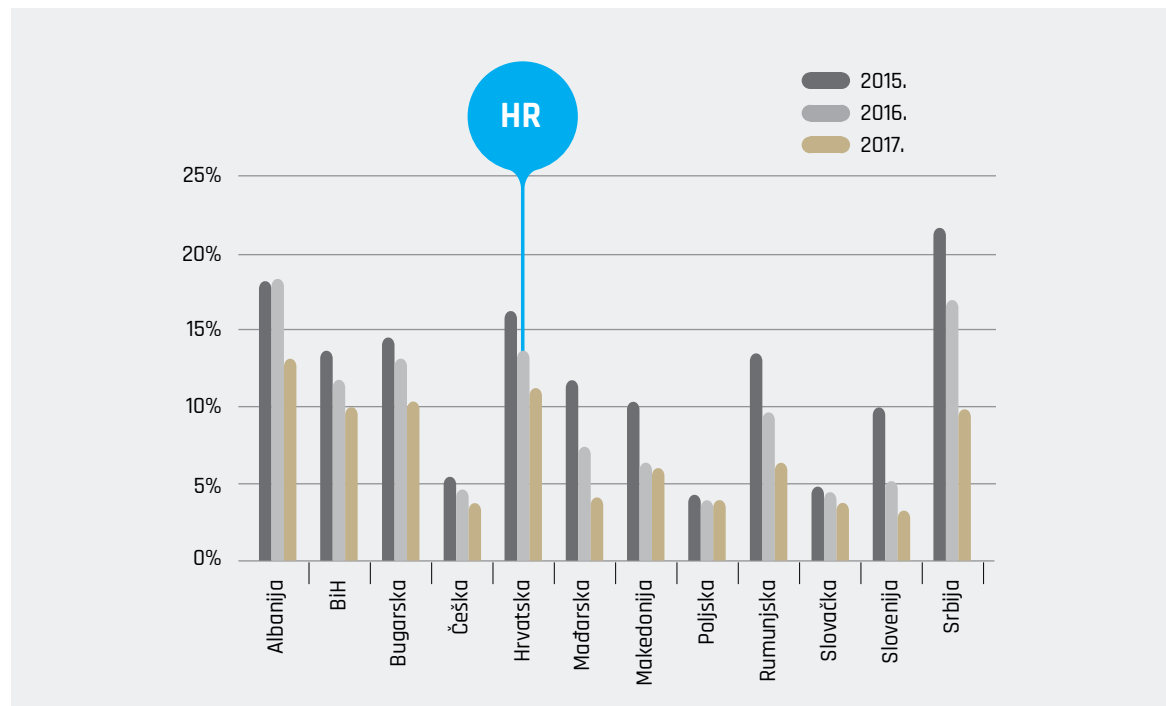
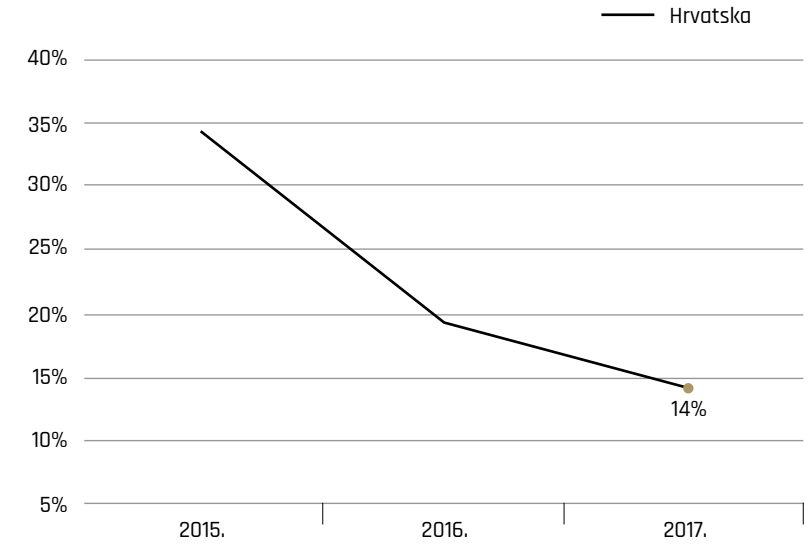
Loši krediti su relativno visoki, ali u brzom padu

Omjer loših kredita u kapitalu banaka

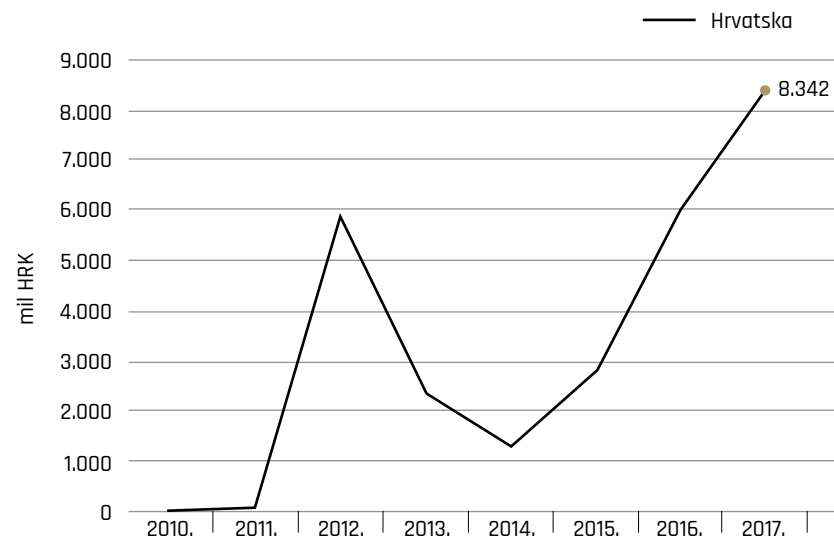
Loši krediti vežu sve manje kapitala koji se oslobađa za poslovnu ekspanziju zahvaljujući prodajama potraživanja

Bruto knjigovodstvena vrijednost prodanih potraživanja - Hrvatska

- Glavni razlog smanjenja aktive su prodaje kreditnih portfelja

	2017. UKUPNO			
	Ukupno	Stanovništvo	Nefinancijska društva	Ostali sektori
Bruto knjigovodstveni iznos potraživanja	8.342.186	1.973.996	6.152.836	215.354
od toga: obračunate kamate	258.871	52.931	183.016	22.924
Umanjenje vrijednosti potraživanja	6.795.260	1.847.309	4.770.769	177.182
od toga: obračunate kamate	258.503	52.563	183.016	22.924
Izvanbilančna potraživanja	4.351.427	1.336.000	2.862.991	152.436
Kupoprodajna cijena	2.411.363	522.798	1.806.300	82.265

Izvor: HNB

V. Instrukcijski okvir

- Dobre kreditne informacije i slaba pravna zaštita

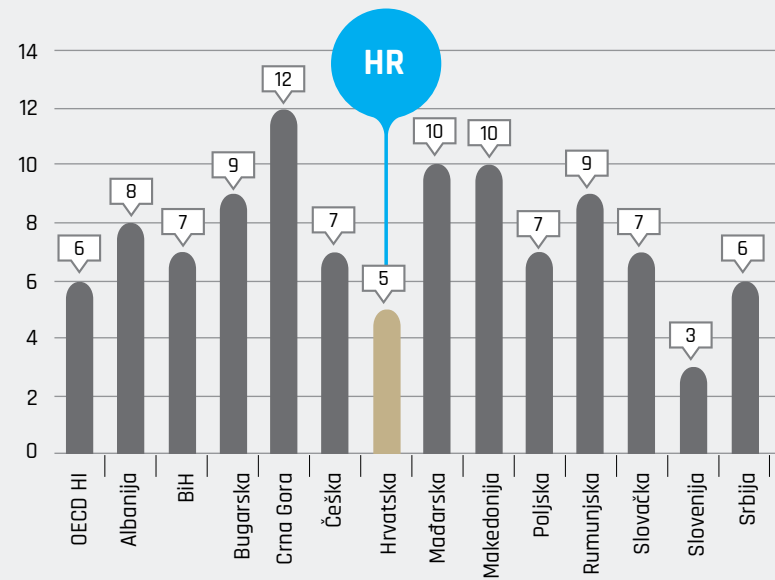
Indeks snage pravne zaštite (0 - 12)

› Indeks pravne zaštite vjerovnika mjeri zaštitu vjerovnika i dužnika propisima koji uređuju poslovanje s kolateralima i stečaj

› Mjeri kvalitetu zaštite osiguranih kredita i funkcioniranje registra kolaterala

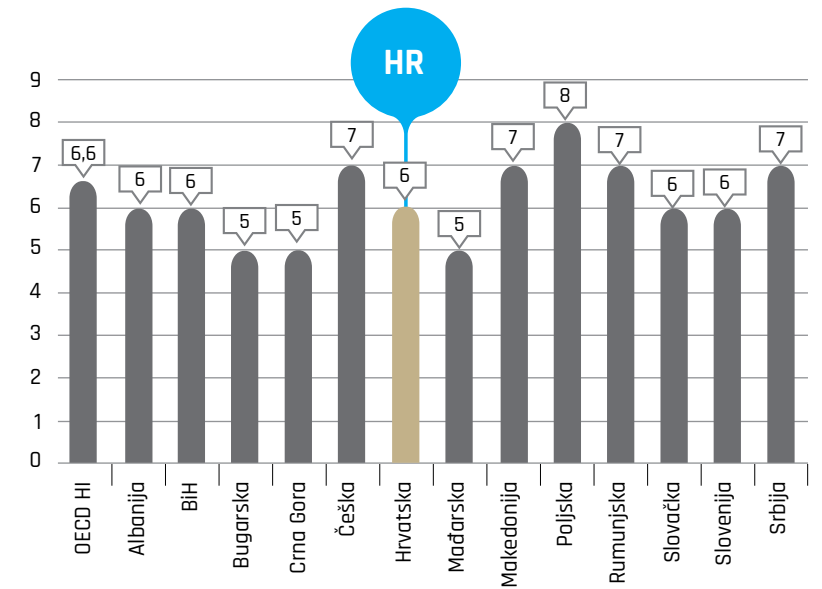
› **Hrvatska i Slovenija imaju najlošije propise**

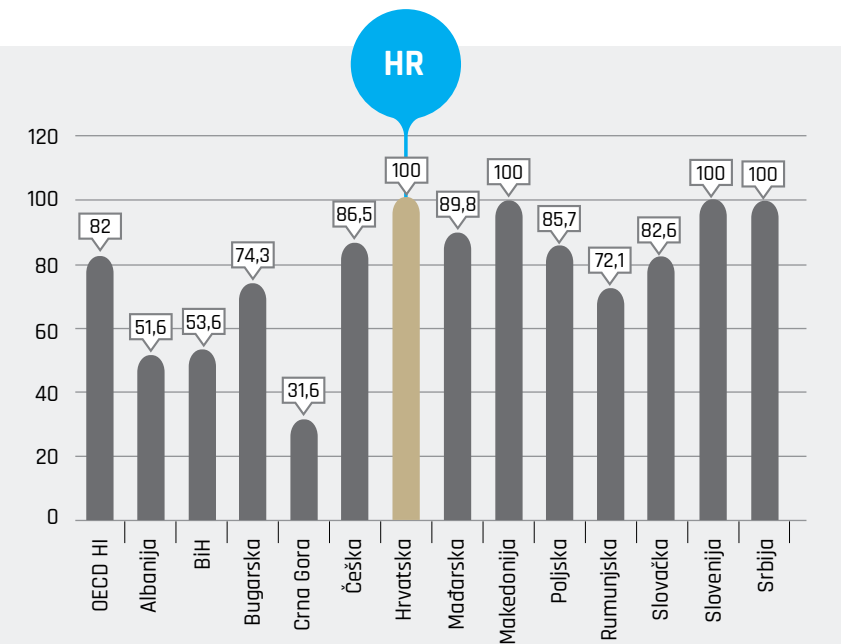
Indeks obuhvata kreditnih informacija (0 - 8)

› Hrvatska solidno stoji u pogledu kreditnih informacija i kreditnog registra (prema mjerjenju 2017.)

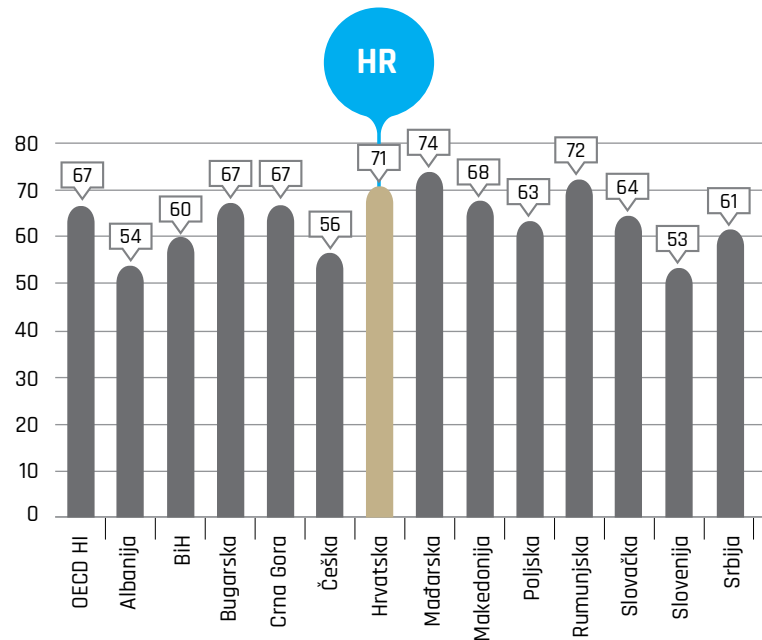
Obuhvat kreditnog registra (postotak odrasle populacije)

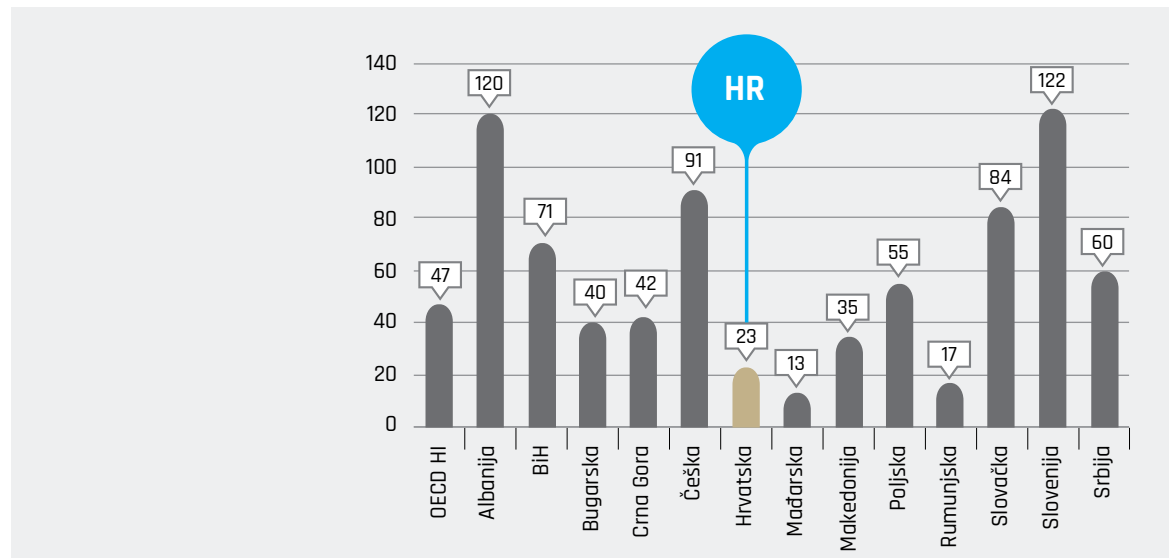
Provedba ugovora - prisilna naplata između poduzeća najbolja praksa = 100

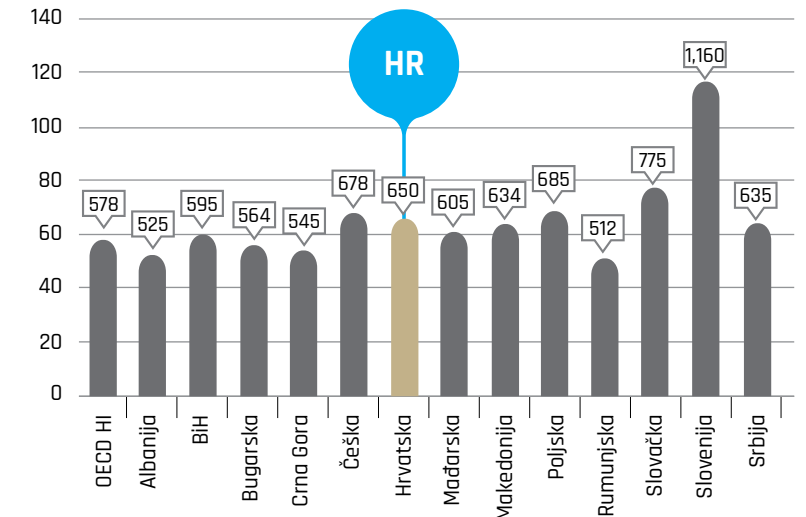
➤ Hrvatska solidno stoji u pogledu prisilne naplate temeljem ugovora između poduzeća

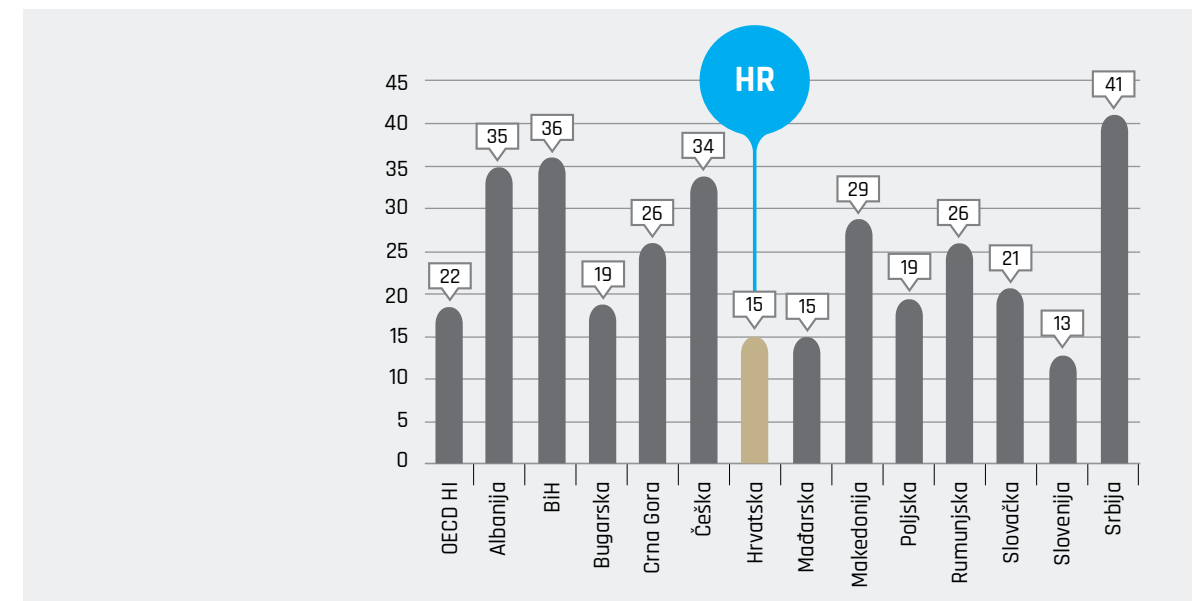
Provedba ugovora - prisilna naplata između poduzeća mjesto na globalnoj rang listi

Vrijeme potrebno za prisilnu naplatu u danima

Trošak prisilne naplate u postotku vrijednosti potraživanja

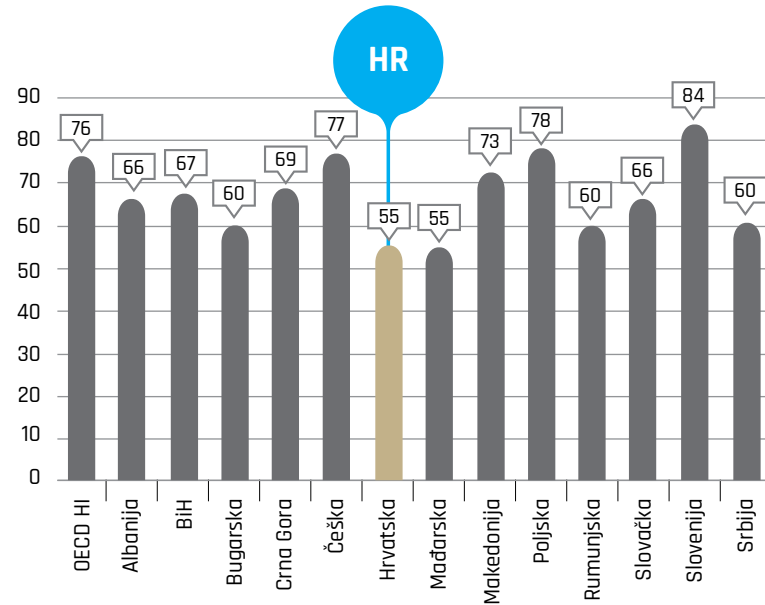

Rješavanje nesolventnosti

najbolja praksa = 100

➤ Hrvatska veoma loše stoji u pogledu rješavanja insolventnosti

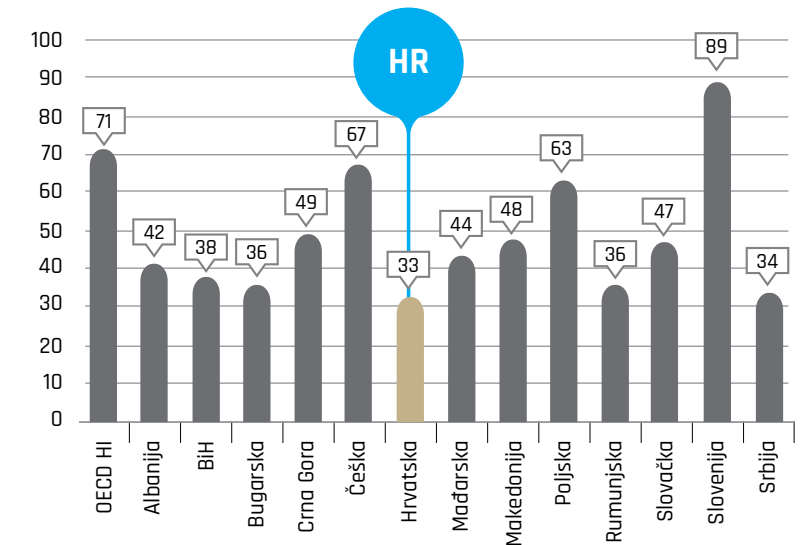

Stopa naknadne naplate u likvidaciji ili stečaju

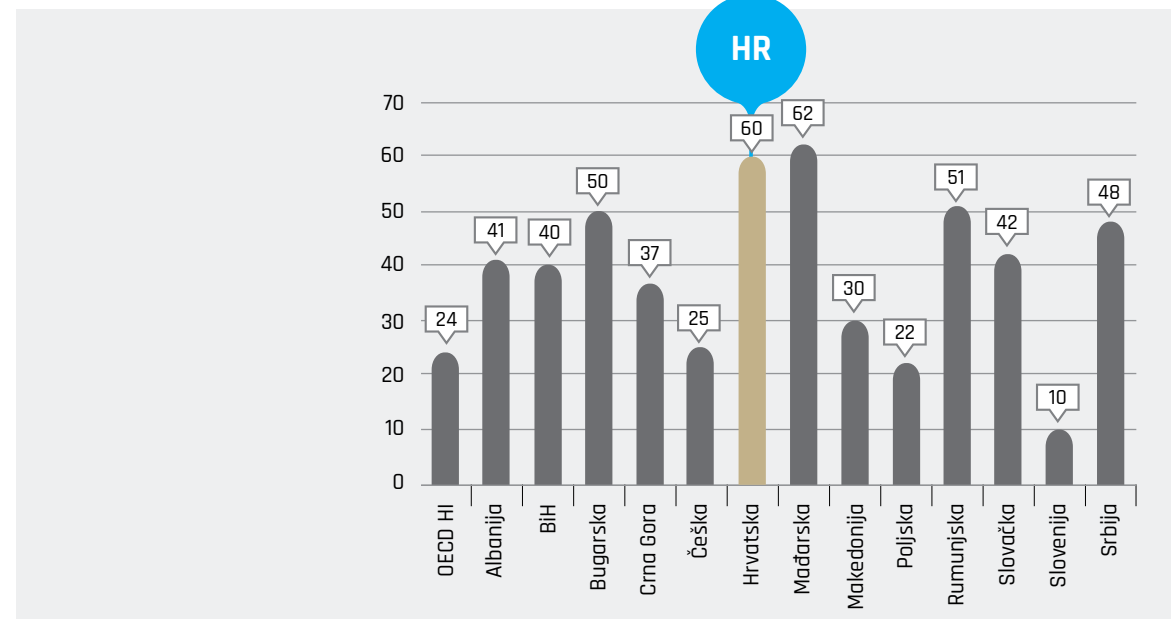
u postotku vrijednosti potraživanja

➤ Hrvatska veoma loše stoji u pogledu rješavanja insolventnosti

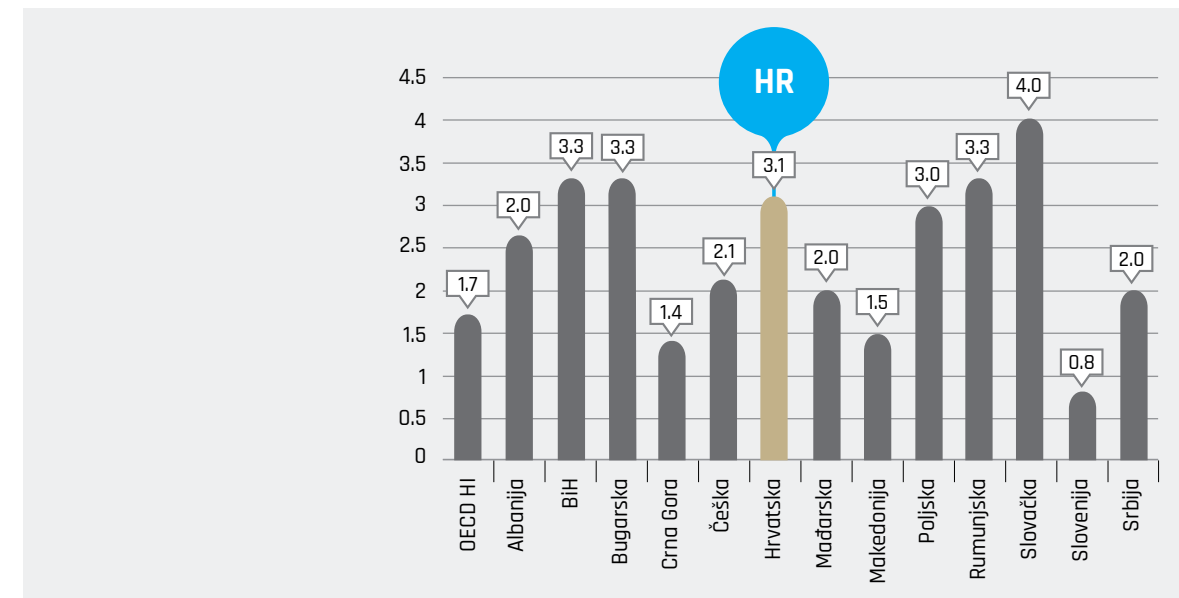

Rješavanje nesolventnosti - mjesto na globalnoj rang listi

Prosječno vrijeme potrebno za stečaj

u godinama

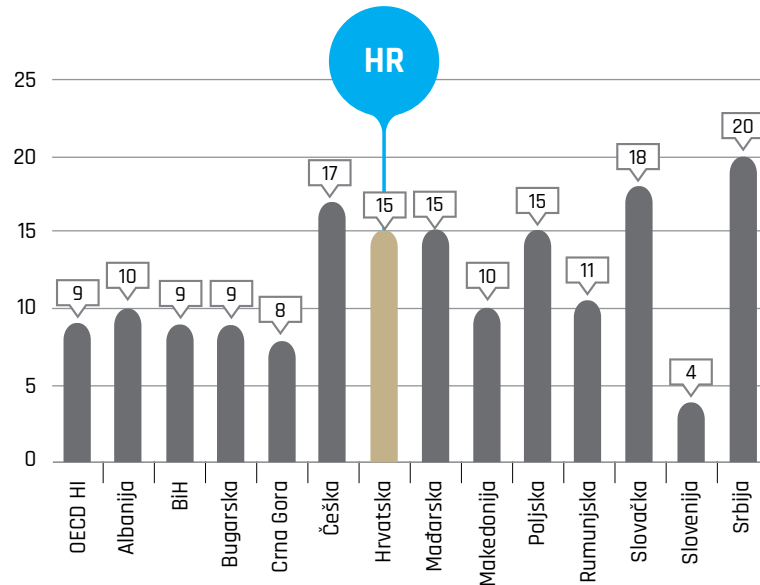

Trošak naplate

u postotku vrijednosti u slučaju likvidacije ili stečaja

- Hrvatska općenito veoma loše stoji u pogledu kvalitete insolventijskog prava

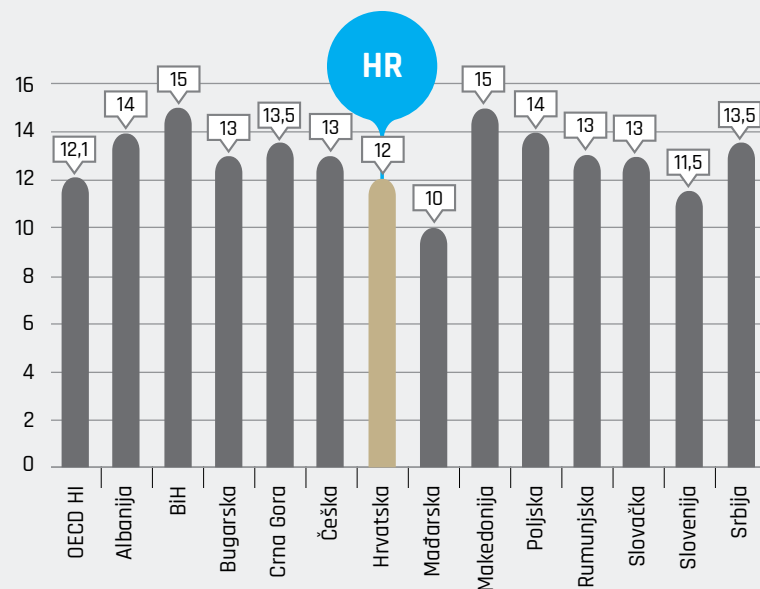

METODOLOŠKI DODATAK

- Izvori su podataka ECB, IMF i WB za države koje raspolažu podatcima i nacionalne središnje banke za ostale države. Koriste se konsolidirani podatci banaka te indikatori iz supervizorskih publikacija i/ili izvješća
- U izračunima se koristi podatak bruto domaćeg proizvoda u tekućim cijenama kojeg objavljuje EUROSTAT
- Kod depozita stanovništva koriste se podaci monetarne statistike, a kod svih kredita supervizorski podaci
- Pojedini su indikatori izračunani agregatno za BiH iz podataka agencija za bankarstvo entiteta
- Ako nije drugačije naznačeno na pojedinom grafikonu, podatci se odnose na stanje krajem 2017. godine
- Pri izračunu pokazatelja ukupna aktiva / BDP za RH upotrijebljeni su nekonsolidirani revidirani podatci koje objavljuje HNB zbog metodološke usporedivosti prikaza strukture financijskoga sektora RH

Indeks kvalitete insolventijskog prava

- Indeks kvalitete insolventijskog prava je zbirni pokazatelj kvalitete najvažnijih pravnih postupaka u okviru stečaja i likvidacije kao što su prava pokretanja postupka, mogućnost sporenja štetnih radnji, zaštita imovine vjerovnika, financiranje restrukturiranja u okviru insolventijskog postupka i sl.

GIU Hrvatska udruga banaka

Centar Kaptol, Nova Ves 17

10000 Zagreb, Croatia

T. +385 1/4860 080

F. +385 1/4860 081

E. hub@hub.hr

www.hub.hr